

159

97

= 97 =

ՈՒՌՈՋԵՆՅԵԼԴ

Պ Ր Ո Ֆ

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Պ Ր Ա Կ VIII.

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ ՅԵՎ

== ՄՈՍԿՎԱ ==

№ 38

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՇԵՍՏ
ՏԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

1. Ա. Լագովսկի. — «Հոսանքների պայքարը համաշխարհային արհաժաման մեջ», (սպառված)
2. » » «Արհաժամ թյունների խնդիրներն ու գործակալները», (սպառված)
3. Ե յ ղ ու — «Անարկներ Արևելքի բանվորական շարժման մասին», (սպառված)
4. Արկ-Ան. — «Բանվ. շարժման պատմ. Անդլիա-լիայում, Ֆրանսիայում և Գերմանիայում», (մնացել են սակավաթիվ ուրիշակներ)
5. «Գործարկումների և տեղեկումների ուղեցույց» 1
6. «Աշխատանքի որոնողները» 15
7. Անտոնովսկի. — «Պրոֆեսիոնալ շարժումն Ռուսաստանում», (մնացել են սակավաթիվ ուրիշակներ)
8. Սենյուշկին. — «Գործարկումների և տեղեկումների անհիշքները ներկա պայմաններում» . . . 25
9. Գուրեվիչ. — «Լենինը և արհաժամ թյունները» . . . 50
10. Ֆարբիկանտ. — «Սոցիալական ապահովող թյուններ», (սպառված)
11. Տ Ե տ Ե ր ի ն. — «Ի՞նչ է արհաժամ թյունը կանոնադրությունը» 25
12. Սպերանսկի. — «Ի՞նչ պետք է իմանա ամեն մի մայր» . . . 20
13. Բիխովսկի. — «Բանվորների և ծառայողների ապահովող թյունը հաշմանդամությունի դեպքում», (սպառված)
14. «Կանոնադրություն բանվորական զրադարանի» 15
15. Չ Ե կ ի ն. — «Անարկներ բանվորական շարժման պատմությունից» 35
16. Բժ. Մելիքյան. — «Միֆիլիս» 20
17. Բժ. Կարապետյան. — «Մալարիա» 5
18. «Յերեք ինտերնացիոնալ», (սպառված)
19. Գ ի ր ի ն ի ս. — «Ի՞նչ է արհաժամ ապահովող թյունը կան միությունը» 30

15723

ԱԳՀ

880

331.88

Պրովետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք.

Ո. ՌՈԶԵՆՖԵԼԴ

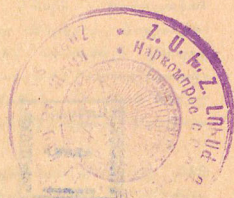
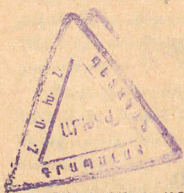
ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ

Յ Ե Վ

Մ Ո Ս Կ Վ Ա

Թարգմ. ՀՍ. ՏԱՐԵԼՍԶԵՆ

ՊՐԱԿ VIII

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԶՄՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ № 38

ՅԵՐԵՎԱՆ

1926

Շարված է «ԼԻՆՈՏԻՊՈՎ»

880-ԱԳ-Դ

ՏՐԵՍՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Դրանկավար 442 ր.

Պատվեր 2297

Տիրաժ 1500

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ ՅԵՎ ՄՈՍԿՎԱ

(ԱՐՀՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՍՏԵՐԴԱՄԻ ԴԵՂԻՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼՆ ՈՒ ՊՐՈՖԻՆՏԵՐՆԸ)

ԱՐՀՇԱՐԺՄԱՆ ՄԻՋԱԶ— Արհեստակցական շարժման մեջ լե-
ԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆՆԵՐԸ նինիզմի, արհմիությունների հեղա-
ՄԻՆՁԵՎ 1914 ԹԻՎԸ փոխականացման համար մղվող պայ-
քարը հսկայական միջազգային թափ
ստացավ այն ընդհարման մեջ, վոր տեղի ունի դեղին Ամստերդա-
մի Ինտերնացիոնալի և Կարմիր Պրոֆինտերնի միջև: Ի՞նչպես և
ծաղեկ Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը: Արդեն 19-րդ դարի վեր-
լին կապիտալիզմը ստեղծեց այնպիսի հզոր միալորումներ՝ աջ-
րեստներ, սինդիկատներ և այլն, առանձին յերկրների շահագոր-
ծողները բանվոր դասակարգին միջազգայնորեն ճնշելու համար
այնքան սերտորեն կապվեցին միմյանց հետ, վոր բանվորություն
եւ ստիպված յեղավ լրջորեն մտածելու միջազգային մասշտաբով
ինքնապաշտպանություն կազմակերպելու մասին: Քաղաքական
ինքնապաշտպանության համար նա ունեւ «Յերկրորդ Սոցիալիս-
տական Ինտերնացիոնալը», վոր, ճիշտ և, անհուսալի կերպով
թաղված ևր համաձայնողականության ճահճում: Իսկ արհեստակ-
ցական կազմակերպությունների համախմբման, միացման համար
1902 թվին առաջ յեկավ Արհմիությունների Միջազգային Քարտու-
ղարությունը:

Սակայն նա «միջազգայնությունից» դեռ չառ հեռու յեր, թեև
1912 թ. նա արդեն համախմբում ևր 19 յերկիր 7,394,461 բանվոր-
ներով, բայց այդ բոլորը միայն յեվրոպական կամ անգլո-սաքսո-
նական յերկրներ եյին: Բացի դրանից, Միջազգային քարտուղա-
րությունը ղեկավարող կազմակերպությունը պայքարի կազմա-
կերպություն չևր: Դա միջազգային վիճակագրական բյուրոի նը-
ման մի բան ևր, վորտեղ զանազան յերկրների միությունները ծա-

նոթանում էյին իրենց հարեաններին պրոֆաշխատանքների վիճակի հետ :

Բացի Միջազգային Քարտուղարությունից, կային նաև 32 միջազգային միավորումներ կամ ըստ արտադրությունների «արհմիությունների ինտերնացիոնալներ», որինակ՝ մետաղագործների, փայտագործների, ջուլհակների, գլխարկակարների և այլն : Սակայն, այդ «ինտերնացիոնալներն» ել միայն թղթի վրա գոյություն ունեյին : Յերբեք չի պատահել, վոր մետաղագործների արտադրական ինտերնացիոնալին հաջողվեր մի քանի յերկրներում միաժամանակ կազմակերպել յեկույթ, մետաղագործ բանվորների դործադուլ : Միջազգային Քարտուղարությունն ու 32 արտադրական ինտերնացիոնալներ վորտեղից պիտի ձեռք բերէին հեղափոխական եներդիս և ույթ, յեթև նրանց իրենց ձեռքն էյին հավաքլանգլիական և գերմանական համաձայնականները, մանավանդ վերջինները : Միջազգային Քարտուղարության գլուխը կանգնած էր այնպիսի մի թունդ ռեֆորմիստ, ինչպես կարլ Լեդինն և՛ գերմանական Արհմիությունների Գերազույն Հանձնաժողովի նախագահը, իսկ 32 արտադրական ինտերնացիոնալների քարտուղարներից 27-ը գերմանական արհմիությունների ներկայացուցիչներ էյին և դանձում էյին Գերմանիայում : Այսպիսով, Միջազգային Քարտուղարության մեջ մտնող բոլոր միությունները փոխանակ իրենց ույթերը միացնելու և միջազգային կապիտալի դեմ կռվելու, նրանցից ամեն մեկը սուս ու փուս դնում էյին իրենց ազգային բուրժուազիայի հետեից և ամեն կերպ ոգնում էյին նրան :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆ

(1914-1918 թ.)

Զարմանալու վոչինչ չկա, յեթև հենց վոր համաշխարհային տպանդանոցն սկսվեց, բանվորները (ձախ սոցիալիստ Գուստավ Երվէյի պատկերավոր բնորոշումով ասելով, վոր հետո դարձավ թունդ սև հարյուրակային), վորոնց պատերազմի յերկաթե թաթը բռնեց կոկորդից, բարձրացրեց ողի մեջ և նետեց գետին, նախ և առաջ զգացին իրենց հայրենի հողը. բանվորներից ամեն մեկը, նետված գեպերի այդ փոթորիկի մեջ, բնկավ իր հայրենի յերկիրը» : Դա պետք է այն մաքով հասկանալ, թե պատերազմն հայտարարվելուց հետո, արիմիությունների դեղին առաջնորդները անմիջապես և աշխարհ ցնույեցին իրենց հայրենի բուրժուազիայի գիրկը : Փոխանակ պատերազմի դեմ արմատեն

հեղափոխական պայքար մղելու, վորի մասին իրենք և իրենց «սրամալմոր» ընկերները Յերկրորդ Ինտերնացիոնալից զոռում էին փողոցների բոլոր անկյուններում, զեղին պրոֆրյուրսկրատները, հայտարարելով «հայրենիքը (խմա-հայրենական բուրժուազիայի չահերը) վեր ամենից» դավաճանական լողունը, — իրենց խաբած բանվորներին տարան յեղրայրասպան սպանդանոց, դեպի մահվան :

Յերկրորդ Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի նման արիմիոքյունների Միջազգային Փարտուղարությունն ու նրա 32 Ինտերնացիոնալները նույնպես քանդվեցին ամենայն հեշտությամբ և արագությամբ : Մանավանդ, վոր ռազմական փոթորկի և մրրկի մեջ բոլոր յերկրների արհմիությունները ծանր կորուստ ստացան, զորակոչները նրանց շարքերից խլեցին հարյուր հազարավոր անդամներ : Այսպես, Գերմանիայի «սպատ միություններից», վոր 1913 թ. ունեյին 2,535,000 մարդ, 1916 թ. մնաց վոչ ավելի 966,000-ից, իսկ ամբողջ գերմանական արհշարժումը $3\frac{1}{2}$ միլիոնից կրճատվեց և հասավ մինչև $1\frac{1}{2}$ միլիոնի : Ֆրանսիական միություններում 1913 թ. կար 1,000,000 անդամ, իսկ 1915 թվի վերջին մնաց վոչ ավելի 300-400,000 : Միայն 1918 թ. վերջերին արհմիությունները կամաց-կամաց սկսում են կազդուրվել : Անգլիային եր, վոր իբրև հնազույն և առավել հզոր արհշարժում ունեցողի, հաջողվեց միությունների թիվը պահել անփոփոխ, իսկ 1917 և 1918 թ.՝ նույնիսկ ավելացնել 2 և կես միլիոնով : 1913 թ. այնտեղ կար 4,192,000, իսկ 1918 թ. — 6,624 հազար :

Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Բելգիայի զեղին արհմիությունների լիզերներն (առաջնորդները) այնքան ստորացան, վոր 1916 թ. իրենց բուրժուազիայի հետ կատարյալ համաձայնության դալով, վորոչեցին հեռացնել գերմանական բանվորներին արհմիութենական Ինտերնացիոնալից և հիմնել իրենց, անտանտյան արհմիութենական Ինտերնացիոնալը Լիզոսում : (Դրանից վոչինչ դուրս չեկավ) : Կարլ Լեգկին իր կողմից փորձեց ին Միջազգային Փարտուղարությունն ողտադործել կենտրոնական պետություններին՝ Գերմանիային և Ավստրիային ողնելու համար : Այսպիսով արհմիությունների զեղին առաջնորդները բանվոր դասակարգի միջազգային համերաշխության քարք քարի վրա չթողին :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ : Պատերազմը վերջացավ, միլիոնավոր ՍՄՍՏԵՐԴԱՄԻ ԻՆՏԵՐ- բանվորներ վերադարձան ճակատից և ՆԱՅԻՌՆԱԼԻ ԾԱԳՈՒՄԸ : նորից լցրեցին զործարանները . պատերազմից քայքայված Յեփրոսյի ժողովրդական տնտեսության մեջ սկսվեց արդյունաբերական ծանր ճգնաժամ : Այս բոլորը նորից վերսկսեց բանվորական լայն մասսաների պայքարը կյանքի լավագույն պայմանների, բանվորական շարժման աճման համար :

Այստեղից է բխում անդամների մասսայական հոսանքը դեպի Երեսնամյա պայքարը, շարժային բանվորների հոսանքը, վարմիս իրենց պաշտպանությունը վարմիս էլիս կազմակերպվածության մեջ : Այսպես որինակ՝ Անգլիայում 1918 թ. կար 6,624,000 միության անդամներ, իսկ 1920 թ. — 8,025,000 . Գերմանիայում միության անդամների թիվը 1,665,000-ից (1918 թ.) աճում է և 1920 թվին հասնում մինչև 12,000,000 , Ֆրանսիայում — 300-400,000-ից (1915 թ.) — մինչև 2,500,000-ի (1919 թ.) , նույնիսկ Ամերիկական Աշխատանքի Ֆեդերացիան, վոր 1918 թ. ուներ 2,500,000 մարդ , 1920 թ. հասնում է մինչև 4,078,000-ի : Այսպիսով , յեթե միջազգային արհարարումը մինչև պատերազմը բնագրվում էր վոչ ավելի , քան 10-12,000,000 մարդ , ապա 1919 թվին նա բնագրվում է մի հսկայական 40,000,000-անոց բանակ :

Միջազգային կապիտալիստներն արդարացիորեն վախենում էին , վոր բանվոր դասակարգը , զարթնելով ռազմական թմբկից , հիմնավորապես փչրելու յե իր ճնշողների վիզը (Խորհրդային Հանրապետությունն Արևելքում մի սպառնալից նախազգուշացումն էր նրանց համար) , ուստի և վորոշում են կախարիչները մի փոքր բանալ : 1918 թ. Ֆրանսիայում , Գերմանիայում և Անգլիայում , — վորտեղ որենադրական ճանապարհով , վորտեղ էլ առանց դրան — մտցնում են Ց-ժամյա բանվորական որ : Բուրժուազիան 1919 թ. հոկտեմբերին շնորհալիորեն խաղում է , այսպես կոչված «Վաշինգտոնի դինաթափման կոնֆերենցիա» կառարկերգությունը : Այդ կոնֆերենցիան հաստատում է Ց-ժամյա բանվորական որվա անհրաժեշտությունը և , բանվորների շահերը պաշտպանելու նըպատակով Ազգերի Լիգային կից կազմակերպում է ծնված որից արդեն մեռած տիրահոջակ «Աշխատանքի Միջազգային Բյուրոն» : Յեվ վորովհետև զործարանատերերն ու բուրժուազիան , ըստ յեբեույթին , բանվորական շահերն ամենքից լավ են «պաշտպա-

նում», ուստի և բնականաբար նրանք այդ Միջազգային Բյուրոյի կազմի մեջ ստանում են մեծամասնութիւնը: Բյուրոն բաղկացած է կառավարութիւնների 12 ներկայացուցիչներից, ձեռնարկողական կազմակերպութիւնների 6 և ղեղին արհմիութիւնների 6 ներկայացուցիչներից: Աշխատանքի Միջազգային Բյուրոյի նախագահ է նշանակված բուրժուազիայի հին, փորձված լակեյներից մեկը՝ ռեֆորմիստ Ալբերտ Թոման:

Բանվորական շարժման աճումը, պատերազմի վերջնալն ու Ազգերի Լիգայի վրա դրված հույսերը ստիպեցին բոլոր յերկրների ղեղին արհմիութիւնների առաջնորդներին համաձայնութեան գալ և վերականգնել Արհմիութիւնների Միջազգային Ինտերնացիոնալը: 1918 թ. հուլիսին, Ամստերդամի կոնգրեսում, նախկին Միջազգային Քարտուղարութեան փոխարեն ստեղծվում է Արիմիությունների դեղին Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը: Սակայն այդ նոր Ինտերնացիոնալն ավելի քիչ եր տրամադիր պաշտպանելու բանվոր դասակարգի շահերը, քան նրա նախորդը՝ Միջազգային Քարտուղարութիւնը:

Լուղալով «Հաղթողների», համաձայնողական բուրժուազիայի փառքի ճաճանչներում, Անտանտայի յերկրների արհմիութիւնների առաջնորդները ճիրանների մեջ են առնում գերմանական արհաշարժումը: Լեզինի փոխարեն Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի նախագահ է ընտրվում Եպլտոնը (Անգլիա), իսկ առաջին փոխ-նախագահ՝ Ժուռն (Ֆրանսիան): Անգլիական, Ֆրանսիական և բելգիական արհմիութիւնների ղեղին առաջնորդները չեղտակի նայելով գերմանական բանվոր դասակարգի ներկայացուցիչներին, ազդու կերպով սպառնում են, թե՛ «Գերմանիան պետք է վճարի ռեպարացիաները» (վնասների հատուցումները, այս դեպքում՝ պատերազմական): Այսպիսով, տեսնում ենք, վոր ղեղին արհաշարժման վերին ղեկավար սրտերում առաջվա նման պահպանվել են հին մրցութիւնը և ազգային թշնամութիւնը: Միջազգային կոնգրեսներում Գերմանիայի և Ավստրիայի ներկայացուցիչների ներկայութիւնը միշտ համբերում, տանելի ելին համարում: Նորաթուխ Ինտերնացիոնալը վոչ միայն բանվորներին կոչ չեր անում կապիտալի դեմ հեղափոխական պայքար մղելու համար, այլև չողորթութաբար զբամբուլում եր Ազգերի Լիգային, իմպերիալիստ-թալանչիների այդ միջազգային ընկերութեանը: Ամբողջ բանվոր դասակարգին նա առաջարկում է աշխատակցել իր բուրժուազիայի հետ և պրոլետա-

բական զիկտատուրայի իր հեղափոխական իրավունքը փոխարինել բուրժուական Ազգերի Լիգայի և Աշխատանքի Միջազգային Բյուրոյի յեղանով սառուցին զրաժ պարապ ու անարժեք խոստումներով:

Բայց դա բոլորը չէ: Հենց վերջին վորսն տեղ բանվորական շարժումն սկսում է կենդանութեան նշաններ ցույց տալ, հենց վոր բանվորական կազմակերպութեանները մասսայական դորձադուրների (Ավստրիայում, Ֆրանսիայում և Գերմանիայում) կամ զինված ապստամբութեան ճանապարհով (Գերմանիայում) կռիլ յեն բռնվում կապիտալի հետ, Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը մեծ ուժով և յեռանդ է ցուցահանում: Իբրև բուրժուազիայի համաարիմ շուն, նա գործ է դնում իր բոլոր ճիգն ու ջանքը բանվորների առաջխաղացումը կտրելու, գործադուլները տապալելու համար և ոգնում է բուրժուազիային զինված ապստամբութեանները ճնշելու և ջարդելու համար: Մի խոսքով, նոր Ինտերնացիոնալը կապիտալիզմի համար հանդիսանում է իբրև կուլ և հնազանդ մի գործիք և հզոր հենարան:

ԱՐՀՇԱՐԺՄԱՆ ՀԵՂԱՓՈ-
ԽԱԿԱՆ ՈՒՅԺԵՐԻ ԿԱԶ-
ՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ: ԱՐՀՄԻ-
ՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՋԱԶ-
ԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ:
(ՄԻՋԱՐՀՄԽՈՐՀՈՒՐԴ)

Բայց սոցիալիստ համաձայնականե-
րի քայքայիչ աշխատանքի հետ միաժա-
մանակ պատերազմի բովում անում
էր մասսաների հեղափոխական խմու-
րումը, կռիվում էր արհաւիրժման նշ-
հաշտելի հեղափոխական փոքրամաս-
նութեանը: 1915 թ. սկստեմբերին,
չվեյցարական փոքրիկ Յիմմերվալդ քաղաքում, Բերնի մոտ, և
հետո, 1916 թ. ապրիլին, Կինտալ գյուղում տեղի ունեցան յերկու
միջազգային սոցիալիստական կոնֆերանսներ, վորտեղ միացան
յեվրոպական 12 յերկրների սոցիալիստական կուսակցութեաննե-
րի հեղափոխական փոքրամասնութեանները (Ռուսաստանի, Գեր-
մանիայի, Ֆրանսիայի, Բուլղարիայի, Իտալիայի և այլն): Յերկու
կոնֆերանսների պատգամավորներէց շատերը զեռես տատան-
վում էին, չէին վստահանում ամբողջովին կտրվել Յերկրորդ
Ինտերնացիոնալից և ստեղծել Յերրորդ, իսկապես հեղափոխա-
կան, Ինտերնացիոնալ: Սակայն, բայլչեիկական խմբակի վճռական
ճշումը (վերջինիս գլուխ կանգնած էր ընկ. Լենինը) խոչոր հետե-
վանքներ տվեց: Յիմմերվալդի կոնֆերանսիան բոլոր յերկրների
բանվորներին ուղղած իր կոչի մեջ մատնանշում է, վոր «հայրենի-

քի պաշտպանութիւն» լողունգը—կապիտալիստական խաբէյութիւն եւ եւ ամոթով եւ դրոշմով այն բոլոր յերկրներէ համաձայնողականներին, վորոնք ոչնու՞մ են իրենց բուրժուազիային եւ դավաճանում բանվոր դասակարգին: Կինտայի կոնֆերանսն ավելի հեռու չեւ գնում. նա հայտնում եւ, վոր բուրժուազիայի սարքած միջազգային սպանդանոցին կարելի չեւ վերջ տալ միայն մի ճանապարհով՝ պրոլետարիատի զինված ապստամբութեան, հեղափոխական պայքարի միջոցով: Իմպերիալիստական պատերազմը պետք եւ վերածել քաղաքացիական պատերազմի: «Վոչ թե հաշտութիւն առանց աննեկսիաների, այլ խաղաղութիւն խրճիթներին, խաղաղութիւն պրոլետարիատին եւ աշխատավորներին, պատերազմ պալատներին, պատերազմ՝ բուրժուազիային» (Վ. Ի. Լենին, փետրւար 1916 թ.): Այդ յերկու կոնֆերանսներէ աշխատանքներին մասնակցեցին նաեւ արհմիութիւններէ հեղափոխական փոքրամասնութիւնները (Ֆրանսիայի հեղափոխական միութիւնները՝ մետաղագործները, տակառագործները, ինչպեւ նաեւ Իտալիայի Աշխատանքի Ընդհանուր Կոնֆեդերացիան):

Հոկտեմբերեան հեղափոխութիւնը, ուստական հզոր հեղափոխական արհաւիրքի արագ աճումը ուստական բանվոր դասակարգի առաջ գնում են մի խնդիր՝ փորձել կապ հաստատելու Արեւմուտքի արհմիութիւններէ հետ եւ նրանց հետ միասին պայքարելու կապիտալիզմի դեմ: Սակայն Հ.Ա.Մ.Կ.Պ-ի (Համամիութենական Արհեստակցական Միութիւնների Կենտրոնական խորհուրդ) բաղժաթիվ փորձերը կապ հաստատելու գեղին Ամստերդամի հետ, անհաջողութեան հանդիպեցին. բուրժուազիայի համատարիմ սպասավոր գեղին արհմիութիւններէ Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը չուղեց գործ ունենալ «Մոսկւայի բայլչեիկներին» հետ, վորոնք անպատկառորեն «համարձակվեցին» ձեռք բարձրացնել կապիտալիստական իրաւակարգի հիմունքներէ վրա: Մեծ այդ Արեւմուտքի արհմիութիւններում աճում ելին հեղափոխական ույթերը եւ նրանց բաժան-բաժան, ցաք ու ցրիվ աշխատանքը մի ընդհանուր հաստատուն, ամուր գեկավարութեամբ ձուլելու անհրաժեշտութիւնն ավելի ակներեւ եւ դառնում: 1919 թ. սկիզբն եւ առնում 3-րդ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը, վորը միանգամից իրեն նպատակ եւ դում նվաճել արհեստակցական միութիւնները, համաձայնականներէ ազգեցութեան տակից դուրս կորզել լանվարական լայն մասսաներին եւ տանել նրանց վճռական մարտի

կապիտալի դեմ, հանուն կոմունիզմի: Յերրորդ կոմիտեներն ազդեցութեան տակ հերթական ե դառնում այն հարցը, թե՛ անխա-
ժեշտ ե համախմբել, միացնել այն ամենը, ինչ վոր միջազգային
արեշարժման մեջ ձայն ե, հեղափոխական: Այս գործում նախա-
ձեռնող հանդիսանում են ուսական կարմիր արձմիրթյունները,
վորոնք իրենց համաուսական յերրորդ համագումարում վորո-
շեցին մտնել կոմիտեներն մեջ:

1920 թ. կեսերին, Մոսկվայում տեղի ունեցող կոմիտեներն
2-րդ կոնգրեսում, նախնական խորհրդակցությունից հետո (15
հունիսի) հաջողվեց (15 հուլիսի) համաձայնություն կայացնել
ուսական արձմիրթյունների, խտայական Աշխատանքի Ֆեդերա-
ցիայի, իսպանական, հարավ-սլավական, բուլղարական արձմիր-
թյունների և Ֆրանսիայի հեղափոխական սինդիկալիստների փոք-
րամասնության միջև: Ստեղծվեց հեղափոխական միությունների
առաջին միջազգային միավորումը «Միջարձխորհուրդը» (Межсо-
юзов) -ավելի ճիշտ՝ առաջիմա դեռ հեղափոխական արհա-
ման դադափարների միջազգային պրոպագանդայի միասնական
կենտրոն: «Միջարձխորհուրդը, —Արհեստակցական և արտադր-
ական միությունների Միջազգային խորհուրդը», —հուլիսի 15-ին
էր դեկլարացիայում հայտնում ե, վոր «բուրժուական աշխարհին
մենք վոչ քե խաղաղություն, այլ սուր եմք բերում», վոր պո-
լետարիատի փրկությունը միայն բացառապես բուրժուազիայի
դեմ անհաշտելի, դաժան պայքար մղելու, նրա իշխանությունը
քոնի կերպով տապալելու և պրոլետարիատի դիկտատուրա հաս-
տատելու մեջ ե:

Զնայած, վոր դեղին Ամստերդամը կատաղի հայածանք և
սկսել Միջարձխորհի դեմ, վերջինս վստահորեն շարունակում և
իր աշխատանքը: Իսկ աշխատանքն այնքան ել հեշտ չեր: Մանա-
վանդ, վոր Միջարձխորհրդի շարքերում չկար կատարյալ համա-
ձայնություն, անարխիստները, նույնպես և «ձայն համաձայնա-
կանները» (Խտայի Աշխատանքի Ընդհանուր Կոնֆեդերացիան),
վորոնք սկզբում շտպեցին «զեղեցիկ հեղափոխական ժեստ»
անելու և մտնելու Միջարձխորհրդի մեջ, շատ չուտով նրանք
սկսեցին ուղիներ վորոնեկ փախչելու պրոլետարիատի դիկտատու-
րայի վտանգավոր լոգունդից դեպի «բուրժուական որինականու-
թյան» խաղաղ թագավորությունը: Յեկ միայն կոմունիստներն ու
հեղափոխական սինդիկալիստները, շնայած նրանց մեջ յեղած մի

քանի տարածայնություններին, չարունակում էյին իրենց ընդհանուր աշխատանքը :

Նրանց ջանքերը հաջողությամբ պսակվեցին . հեղափոխական արհմիությունների առաջին հիմնադիր կոնգրեսում, Մոսկվայում (1921 թ. 3—19 հուլիսի) 14 յերկրների 380 պատգամավորները ներկայացնում էյին ավելի, քան 16,000,000 բանվորներ, այսինքն ամբողջ յերկրագնդի արհեստակցականորեն կազմակերպված բանվորների մեկ յերրորդից ավելին : Կոնգրեսն հիմնում է միջազգային հեղափոխական արհադրժման կենտրոն՝ Արեւմուտքյունների կարմիր ինտերնացիոնալ (Պրոֆինտերն), սահմանում է բուրժուազիայի և Ամստերդամի հետ կովելու յեղանակները, սերտ կապ է հաստատում Կոմիւնտերնի հետ, ընդունում է նաև Պրոֆինտերնի կանոնադրությունը : Այդ կանոնադրության ամեն մի կետը մի մեխ է . վոր խիվում է միջազգային ռեֆորմիզմի զագաղին և հեղափոխական բանվորների համար՝ դրոշակ : Նա ասում է .

«Արհմիությունների Կարմիր ինտերնացիոնալի անդամ կարող է լինել ամեն մի հեղափոխական—զատակարգային տնտեսական կազմակերպություն, վորն ընդունում է հետևյալ պայմանները .—

1. Ընդունել հեղափոխական—դասակարգային պայքարի սկզբունքները :

2. Կապիտալի և բուրժուական պետւթյունների դեմ ամենույա պայքարում այդ սկզբունքներ կիրառել կյանքում :

3. Ընդունել սոցիալական հեղափոխության ճանապարհով կապիտալիզմի տապալման և անցողական շրջանի համար պրոլետարիատի դիկտատուրա հաստատելու անհրաժեշտությունը :

4. Ընդունել և յենթարկվել միջազգային պրոլետարական դիսցիպլինային :

5. Ընդունել և կիրառել կյանքում Արեւմուտքյունների Կարմիր ինտերնացիոնալի հիմնադիր կոնգրեսի վարչումները :

6. Անջատվել Ամստերդամի դեղին ինտերնացիոնալից :

7. Ընդունել և կիրառել բուրժուազիայի դեմ ուղղված բոլոր պաշտպանողական և հարձակողական գործողությունների միասնությունը իր յերկրի կոմկուսակցության և բոլոր հեղափոխական կազմակերպությունների հետ միասին :

Այս պարզ և անհաշտ կանոնադրությունը Պրոֆինտերնից վաղեց բոլոր մինչև այդ ժամանակ տատանվող կազմակերպություններին . և՛ անարխիստներին, վորոնք խոսքով «սարսափելի» հե-

ղափոխականներ են և գործով՝ ամենատնտեսական համաձայնականներ, և՛ իտալական Աշխատանքի ընդհանուր կոնֆեդերացիան, վոր ամենայն հարմարությամբ նստել եր գույզ աթոռների վրա (վոր մտել եր Միջարհմիութնի մեջ, բայց իր կապը Ամստերդամից չէր կտրել)։ Կանոնադրությունը մաքրելով Պրոֆիտներն չարքերը ոտար կազմակերպություններից, ավելի սերտորեն ձուլեց այն բոլորը, ինչ վոր իսկապես հեղափոխական և համաշխարհային արհարժաման մեջ, յերկտասարգ Կարմիր Ինտերնացիոնալի գրողակի տակ՝ կոմունիզմի գրողի տակ։

ԿԱՊԻՏԱԼԻ ԱՌԱՋԻՆԱԿԱՆ— Համաշխարհային պատերազմն ար-
ՅՈՒՄԸ։ ԱՄՍՏԵՐԴԱՄԻ մատապես քայքայեց Յեվրոպայի ժո-
ԴԱՎԱՃԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ։ զովորական տնտեսությունը։ Արդեն 1920 թ. վերջին սկսվեց մի չտեսնված արդյունաբերական ճգնա-
 ժամ, վորն ընդգրկեց նույնիսկ Ամերիկան։ 1921 թ. ճգնաժամը հասավ ամենատուր աստիճանին։ Գործարանների վառարանները հանգչում են, խիստ կերպով ընկնում և ամուխի արդյունաբե-
 ռումը, չուգուն (թուջի), պողպատ հալելը, կանգ են առնում մա-
 նածադործական և մանածային դադգյահները։ Իսկ յերբ գործա-
 րանները կանգնած են, չեն աշխատում, յերբ ձեռնարկություն-
 ների դարպասների առաջ խոնվում են գործադուրկների միլիոնա-
 նոց բանակները, այն ժամանակ, ի հարկե, բուրժուազիայի հա-
 մար անհամեմատ ավելի հեշտ և բանվոր դատակարգի հետ պայ-
 քաբեւը՝ սոյի վտակրոտ ձեռքը նրա մշտական և հավատարիմ
 դաշնակիցն և։ Յեվ իսկապես, ուշաբերվելով հեղափոխական բան-
 վորական շարժման թափի առաջ, բոլոր յերկրների ձեռնարկուներն
 սկսում են ծրագրված, պլանաչափ, ավելի ու ավելի ուժեղացող
 գրոհը բանվորական կազմակերպությունների դեմ։

Սկսվում է կապիտալի առայնադաջումը։ Զանազան պատրու-
 վաններով ութ ժամյա բանվորական ուրբ փառաբերեն վերացվում
 է^{*)}, խիստ կերպով նվազում և աշխատավարձը (այնքան, վոր
 1921 թ. միայն Անգլիայում 7 միլիոն բանվորներ չարաժական
 կորցնում էին 50 միլիոն վոսկի ուրբու աշխատավարձ)։ Կապի-
 տալն, աղավախով, ձգտում է եժանացնել իր ապրանքները, ավե-
 յացնել նրանց վաճառքը և բանվորների հաշվին՝ չոր դուրբ դալ
 արդյունաբերական ճգնաժամի տեղմից։ Սակայն, բանվոր դատա-

*) Տես պրակ 10-րդ

կարգը առանց կռիւի անձնատուր չի լինում: Կապիտալիստների գրգռիչ, մարտահրավերի բնույթ կրող վարմունքը, աշխատավարձի կրճատումը, որ-ավուր աճող թանկութեան պայմաններում, բանվորական որվա յերկարելն—այս բոլորն իրրեւ պատասխան, առաջ ե բերում բանվորական գործադուլների ալիք: Հեղափոխական փոթորիկն առանձին յերկրներում (Գերմանիայում, Անգլիայում, Իտալիայում) հասնում ե մի աշխարհի ուլթի, վար յերբեմն սկսում ե լրջորեն սպառնալ կապիտալիստական իրավակարգի հիմունքներին: Սակայն վախեցած ե մասամբ ել շփոթված, մոլորված բուրժուազիային այս անգամ ել սգնութեան ե հասնում Արհմիութեանների ղեղին Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը: Հեղափոխական ալիքի վերելքի ամենամճոական մոմենտին նա զաշույն ե մխում բանվոր դասակարգի մեջքը:

Ամստերդամի դադաճանութեաններն անթիլ են: Նա քանդում ե Փրանսիայի ընդհանուր գործադուլը (1920 թ.), Հոլանդիայի փոխադրողների, Չեխո-Սլովակիայի լեռնագործների գործադուլը, Ճնչվում ե հեղափոխական բռնկումը Գերմանիայում (1921 թ.) ե այլն: Միաժամանակ Ամստերդամի աղբերացու Աշխատանքի Ամերիկյան Ֆեդերացիան, կապիտալիստներին մատնեց ամերիկական մետաղագործ, լեռնագործ ե յերկաթուղային բանվորներին, քանդելով ու խանդարելով գործադուլային չարժումն արդյունաբերութեան այդ ճյուղերում 1919-1921 թ.: Բայց Ամստերդամի դադաճանութունն առանձնապէս ծանր հարված հասցրեց Ագլիայի ե Իտալիայի բանվորական շարժմանը:

«ՍԵՎ ՈՒՐԲԱԹ»: Անգլիական կառավարութեանը պատե-
րադմի ժամանակ թախսեւեղութեամբ հսկողութեան սահմանեց
բոլոր ածխահանքերի ե հանքարահների (SHAFTS) վարչութեան
վրա: Լեռնագործ բանվորների աշխատանքի պայմանները կառա-
վարութեանն եր սահմանում: Անգլիական բուրժուազիան նման
ղիջումներին պիտի ընդատաջեր, վորպեսզի ժամանակավորապէս
հաղոտացներ, խաղաղացներ բանվորական շարժումը, հասներ աշ-
խատանքի բարձր արտադրողականութեան ե ռազմական արդյու-
նաբերութեան համար վառելիք ապահովեր: Բայց պատերազմն
ավարտելուց հետո ածուխի արդյունաբերողներն սկսեցին պատ-
րաստվել ճակատելու բանվոր դասակարգի հետ: Կառավարու-
թեանը նրանց ընդատաջ գնալով, 1921 թ. մարտի 31-ին, այսին-
քին սահմանված ժամկետից 5 ամիս տուալ բոլոր հանգարան-

ների վրայից վերացնեց հսկողութեանը և այդպիսով բանեց
կապիտալիստներին ձեռքի կապանքները:

Հանքարահներին տներն անմիջապես ածխահատների միու-
թեանն ուղարկատուած ներկայացրեցին, առաջարկեցին ընդունել աշ-
խատանքի նոր, ավելի վատթար պայմաններ, ընդունելու ղեկա-
բուած սպառնացին 1921 թ. ապրիլի 1-ին փակել բոլոր հանքարահ-
ները և բանվորներին փողոց չպրտել: Ածխահատները մարտա-
հրավերն ընդունեցին, և սկսվեց Անգլիայի պատմութեան մեջ չը-
տեսնված, լեռնագործ բանվորներին մի ընդհանուր գործադուլ:
Սակայն «մեկը դաշտում ուղմիկ չե»: Ածխահատների ֆեդերա-
ցիան զգալով, վոր իր ույժերը բավական չեն միացած հակառա-
կորդին հաղթահարելու համար, դիմեց «Յերրյակ Միութեանը»
(ածխահատների, յերկաթուղայինների և փոխադրողների միավոր-
մանը, —տես գլուխ չորրորդ կամ՝ «կազմակերպչական հարցերն
արհարժման մեջ» պրակը), յերկաթուղայինների և փոխադրող-
ների առաջնորդներին և ողնութեան խնդրեց: Բանվորական լայն
ժառանգների ճնշման տակ Յերրյակ Միութեան ղեկին առաջնորդ-
ներն ստիպված ելին զիջելու և նույնիսկ նշանակեցին վորոշ ժամ-
կետ՝ ապրիլի 12-ը, յերբ նրանց հզոր կազմակերպութեանները
գործադուլ պիտի հայտարարեյին: Ածխահատների տրամադրու-
թեանն անչափ բարձրացավ: Անգլիայի ղեկավար գաղափարգերն
ընկան պանիկայի մեջ: Բայց հենց այստեղ վրա հասավ հռչա-
կավոր «Սև ուրբաթը»: Ընդհանուր գործադուլը ղեկին առաջ-
նորդներն հետաձգեցին 3 օրով և փոխադրեցին ապրիլի 15-ին,
իսկ հետո, մի դատարի պատրվակով գործադուլն անսպասելիու-
թեմ վերացվեց:

Ածխահատներն իրենց հերոսական պայքարի մեջ մենակ մնա-
ցին: Անգլիայի ամբողջ բանվոր գաղափարը բռնկվեց բարկու-
թեամբ և հուզմունքով: Յերկաթուղայինների և փոխադրողների
տեղական բաժանմունքներից շատերն իրենց զլխու գործադուլ
հայտարարեցին: Ածխահատների ֆեդերացիան դիմացավ ելի ամ-
բողջ 13 շաբաթ, իայց վերջի վերջո գործադուլը վերջացավ ած-
խահատների ժառանգի պարտութեաններով և ամբողջ անգլիական
արհարժման հսկայական պարտութեամբ, Զարդով, յերբեմնի հրո-
չակավոր «Յերրյակ Միութեանից» մնաց միայն անփառունակ մի
հիշողութեան:

**ԻՏԱԼԻԱՅԻ ԲԱՆՎՈՐ-
ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾՆԵՐԻ
ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ
(1920 թ.)**

Արդյունաբերական դաժան ճրգ-
նաժամից և թանկության աճումից
գերծ չմնաց նաև Իտալիան: 1920 թ.
հունիսի 18-ին «Իտալիայի մետաղա-
գործ-բանվորների հզոր ֆեդերացիան», մտնելով իր
500,000 բանվորներից 9/10-ը, պահանջեց աշխատավարձի 35%
հավելում: Իտալական կապիտալիստները, մտնելով իր ժամանա-
կին խիստ չարացել էլին իրենց կատարած զիջումներից, մտնելով
ժամանակին ստիպված էլին անելու (8 ժամյա բանվորակա ու,
գործարկումների կազմակերպումն), վճռեցին ոգտվել հանգաման-
քից և մահացու հարված հասցնել «Մետաղագործների ֆեդերա-
ցիային»: Մի քանի չարաժամյա բանակցություններից և գործա-
դուլներից հետո, ձեռնարկունները հայտարարեցին լուհալու: Բայց
այս անգամ արդեն կառավարող չըջանների համար տեղի ունե-
ցավ ինչ վտր բոլորովին անսպասելի մի բան:

«Ցեղանդուն մետաղագործները նրանցից առաջ ընկան: Նրանք
արագորեն սկսեցին գրավել մի ձեռնարկություն մյուսի հետևից:
Վերջապես, նրանք գրավեցին յերկրի բոլոր պողպատաձուլական,
մեքենագործական և յերկաթուղային գործարանները: Գործա-
բանների շնքերում նրանք գնդացիներն զրեցին, կարմիր գրոչակ
բարձրացրին և պատրաստվեցին ինքնապաշտպանութան: Այս-
պիսով 500,000 բանվոր մետաղագործները աշխարհա ապստամբ-
վեցին իրենց տերերի դեմ: Այս բոլոր դեպքերը Իտալիան նետե-
ցին խոր հեղափոխական ճգնաժամի մեջ: Ամենուրեք բանվոր-
ներն հավաքվում էին մարտական մոգեությունից, նրանց ուժն
ամրանում էր: Արդյունաբերական բանվորներն իրենց ձեռքն էլին
առնում ձեռնարկություններն արտադրության համարյա բոլոր
ճյուղերում: Գյուղացիները ձեռնարկեցին հողերի կոնֆիսկացիա-
յին (խլխլուն): Կառավարող չըջանները գլխները կորցրել էին...
Կառավարությունն անգոր էր, գորքն ամեն մի բույս կարող էր
անցել բանվորների կողմը: Իտալական հարյուրավոր քաղաքնե-
րում մունիցիպալիտետների (քաղաքային խորհուրդների) շնքե-
րի և հաղարավոր գործարանների ու գաղտնիքի վրա ծածանվում
էր կարմիր գրոչակը: Վարչակի կերպով Իտալիան գտնվում էր
սոցիալական հեղափոխության նախորդակին («Վ. Ֆորստեր»:
Բանվորական հեղափոխական ալիքները Գերմանիայում, Անգլիա-
յում, Իտալիայում և Ֆրանսիայում 1918-1921 թ. թ.»)

Տարբերայնորեն ծավալված դեպքերից վախեցած, արհմիությունների ղեղին առաջնորդները նահանջի նշան ափին: Աշխատանքի բնդհանուր Կոնֆեդերացիայի Գործադիր Կոմիտեյի պլենումն, իսկ հետո յեկ մեծագույնների համագումարը, բնդունեցին, վոր գործադույն անհրաժեշտ է դադարեցնել, և Բաալիայի սոցիալական հեղափոխությունը ծախեցին վոսպե ապուրով— աշխատավարձի գրոշանոց հալելումի համար: Անպտեմբերի 24-ին իտալական պրոլետարիատի հերոսական պայքարը խափանված եր:

Մահացու վախից ուշքի գալուց հետո կապիտալիստները վրձուեցին դաժան կերպով վրեժ առնել իրենց ապստամբած սարուկներից: Այդ նպատակի համար նրանք հրաշալի կերպով ոգտադործեցին Փաշիստների կազմակերպությունը, և սպիտակ տերրորիալիքը տարածվեց ամբողջ յերկրում: Սոցիալիստական կազմակերպություններն ու արհմիությունները յենթարկվեցին կործանման: Հեղափոխականները ծեծվում և զնդակահարվում ելին, իսկ Բաալիայի բանվոր դասակարգը, հիասթափությունից և հուսահատությունից ճնշված, ալկես անգոր եր իր շարքերը նորից միաձուլելու և զիմագրություն ցույց տալու: Դեղին առաջնորդների զավաճանությունը ճանապարհ հարեց աշխարհ արյունոտ գրկտատուրայի՝ բուրժուական Փաշիզմի համար: Սոցիալ-համաձայնականների յերկրորդ զավաճանությունից և յերկաթուղայիների, կառուցողների և մեծագույնների նոր գործադույնները քանդելուց հետո (մանավանդ վերջինների ապստամբությունը Լիվոռնոյում և Պլեմսնոտում, վորը քանդվեց չորհրդ Աշխ. բնդհ. Կոնֆեդերացիայի հրամանի՝ 1922 թ. հունիսի 10-ին), և վոր գլխավորն է, Աշխ. Բնդհ. Կոնֆեդերացիայի ղեղին առաջնորդների կողմից 1922 թ. սոստոսի 3-ին հենց իրենց հայտարարած բնդհանուր գործադույն Բաալիայում քանդելուց հետո՝ փաշիզմը մերջնականապես հաղթանակում և և կանգնում իշխանության գլուխ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻ ԱՌԱՋԻԱՂԱ- **Արհմիությունների յերիտասարդ**
ՅՈՒՄՆ ՈՒ ՊՐՈՖԻՆՏԵՐՆԸ Կարմիր Ինտերնացիոնալը դեռ ևս ինչպես պետքն և սմբացած և կոփված չեր. աշխուժանալիս իմ նա Արեմուտքի յերկրների իր յեղրայրական կոմունիստական կուսակցությունների հետ միասին անձնագոհ հերպով հեղափոխո-

կան պայքար եր մղում բուրժուազիայի և նրա արքանյակ՝ սո-
ցիալ-համաձայնականների դեմ :

Առաջ խաղաղույ կապիտալի դեմ մղվող բոլոր ճակատամար-
տերում կոմունիստներն ու նրանց ղեկավարած հեղափոխական
բանվորները միշտ եւ ընթացել են բանվոր դասուսարգի առաջին
շարքերում : Աննկուն կերպով հեռեկսով Լենինի պատգամներին ,
թե «փոքրեղ կա չորս բանվոր , այնտեղ հինգերորդն անպայման
բայլէիկ է լինելու» , Արհմիութունների Կարմիր Բնակրնայինուսր
իր բոլոր ուժերով աշխատել և զեղին արևմուտքյունները բաժան-
բաժան չանել , այլ նրանց նվաճել ներքուստ : Յեւ Անգլիայի , Գեր-
մանիայի , Ֆրանսիայի և այլ յերկրների միություններում հեղա-
փոխական փոքրամասնության տարած հերոսական աշխատանքն
սկսեց հաղարնելով դուրս կորզել մասսաներին նրանց ղեկին ա-
ռաջնորդների ազդեցության տակից : Պարտությունների զան-
փորձից սովորած մասսաներն ավելի ու ավելի յեն յերես դարձ-
նում դալաման-առաջնորդներին . կոմունիստների ազդեցությունն
արհմիություններում արագորեն սկսեց աճել : Պրոֆինտերնը հա-
մարյա ամբողջովին նվաճում և չեխո-սլովական , պորտուգալա-
կան , նորվեգիական միությունները : Նա խոչըր հաջողություն-
ներ և ձեռք բերում նաև ուրիշ յերկրներում :

«Միասնական նախադի» (այսինքն՝ Պրոֆինտերնի ձգտումը
համաձայնական-առաջնորդների զլխի վրայով սահմանելու հե-
ղափոխական բանվորների միասնական ճակատը ղեկին միություն-
ների բաղմամիլին մասսայի հետ) փորձեկեկողը , Ամստերդամ-
ցիների կռիւից շատ հասկանալի պատկերներով , հանդիպեց կա-
տաղի դիմադրության : Ի՞նչ էր առաջարկում Պրոֆինտերնը ղեկին
արմիությունների բանվորներին : Նա ասում էր :

— Ընկերներ , դուք միացած եք այնտիպի միություններում ,
փորնք դեռ ևս չեն ընդունում պայքարաբարտի զիկտատուրայի և
խորհուրդների իշխանության տնտրածեւտությունը : Մեկավար են
ձեր դալաման-առաջնորդները , փորնք հազ են տանում փոչ թե
այն մասին , փոր դուք բուրժուազիայի վրա հաղթանակ տաներ
այլ մտածում են կապիտալիստական իրավակարգի պահպանման
մասին : Նրանք ձեզ դալամանեցին , դարձան կապիտալիստների
սպասավորներ (լակեյներ) : Չէր առաջնորդները բաժանում են
ջլատում բանվոր դասակարգը , նրանք հայտարարում են , փոր «ա-
մբստերդամյան արհմիությունների և բայլէիկական միություն-

ների միջև ընդհանուր վոչինչ չկա»։ Սուտ է, ընկերներ'։ Ճիշտն այն է, վոր ձեր առաջնորդները բանվոր դասակարգի հետ ընդհանուր վոչինչ չունեն, բայց բոլոր յերկրների բանվորները միշտ ել մի հիմնական ընդհանուր գործ ունեն, այն է՝ առաջալիլ բուրժուազիայի տիրապետությունը, փշրել կապիտալիստական ստրկության կապանքները և կոմունիզմի թաղամորությունը կառուցել։ Ինչքան ել վոր մենք միմեկիս լինենք այն բանի մասին, թե ինչպես պետք է զարգանա բանվորական շարժումը, մենք առաջարկում ենք ձեզ, միաձույլ շարքերով, միասնական բանվորական նախադիպար կապիտալիզմին հասցնել ջախջախիչ հարված և կոտրել նրա հզորությունը։ Ստիպեցեք այդ միասնական ճակատին ձեր զեղին առաջնորդներին յենթարկվելու, վորոնք այնքան սիրում են վայնասուն բարձրացնել, իրենց մեղքն ուրիշի զլխին դրել, թե այդ իրենք չեն, այլ Արհմիությունների կարմիր Խնուր-նացիոնալն է, վոր բաժան-բաժան է անում, ջլատում և բանվորներին և այդ վայնասունով ուզում են ծածկել բանվոր դասակարգի ընդհանուր գործի հանդեպ կատարած իրենց ստոր, զաղրելի դավաճանությունը։

«Միասնական ճակատի» գործելակերպն ընկունելը Ամստերդամի համար կը նշանակեր հետանալ բուրժուազիայի հետ աշխատակցելուց և կովել նրա դեմ, իսկ այդ բանին զեղին առաջնորդները բոլորովին աննշույնակ ելին։ Իսկ «միասնական ճակատից» ել հրաժարվելով, նրանք իրենց զլխովին մատնած կը լինեյին. նրանք զրանով պարզորոշ կերպով կապացուցեյին բանվոր դասակարգին, վոր իրենց տաքուկ տեղերը պահպանելու, բուրժուազիայի բարեհաճությունից չզրկվելու համար նրանք պատրաստ են պատառոտելու բանվոր դասակարգի կենդանի մարմինը և կապիտալիստներին հնարավորություն տալու բանվորներին ջլատված, միայնակ ջարդելու։

Արհմիութենական բյուրոկրատիան զերազատեց յերկրորդը։ Յեզ վորքան Պրոֆինսերնն ավելի լայնորեն եր ծավալում «միասնական ճակատի» գործելակերպը, վորքան ավելի ելին տմբանում զեղին արհմիությունների ներսում կոմունիստական խմբակները, վորքան ավելի յեր աճում նրա ազդեցությունը մասսաների վրա, Ամստերդամցիներն այնքան ավելի կատաղորեն ելին կովում կոմունիստների դեմ. բավական եր, վոր հեղափոխական բանվորներն իրենց հայտարարեցին Պրոֆինսերնի կողմնակիցներ, նրանց իս-

Պուլին և յեթ զուրս և յին նետում զեղին միություններէյ, բաժանեան ևր, փոր համաձայնողական միության մի փորեւ տեղական մարմնի վարչության մեջ կոմունիստները մեծամասնություն ստանալին, այդ վարչությունն անմիջապէս ցրվում էր: Գերմանիայում կոմունիստները նվաճած դործարկումները զեւ ամստերգամցիներն իսկական հալածանք սկսեցին: Հսկայական դժվարությունով Պրոֆինտերնին հաջողեց իր կողմնակիցներին հետ պահել զեղին արհմիություններէյ զուրս դալուց, ստիպել նրանց, ինչ էլ փոր լինի, չարունակել հեղափոխական պրոպագանդան հենց բանխորտան լայն մասսաների ծոցում: «Միասնական ճակատը» դործեյակերպը հսկայական ոգուտ և բերում հեղափոխական շարժման համար: Նույնիսկ ամերիկական ամենահետամնաց միություններում Ծոստերի կողմակերպած «Արհեստակցական պրոպագանդայի Լիգան» Կարմիր Պրոֆինտերնի համար հարյուր հազարավոր կողմնակիցներ է գրավում: Յերբ Պրոֆինտերնի կողմնակիցների այդ հեղափոխական պայքարը վերջանում էր հաղթանակով և, վերջապէս, յերկրի արհմիություններում մեծամասնությունը նրանց կողմն էր անցնում, Ամստերդամի զաւաճանները կանգ չէին առնում նույնիսկ անշատման տուաջ, միայն թէ հնարավորություն ունենան շարունակելու կռիւը իրենց ատելի կոմունիստները զեւ: Այսպէս որինակ, չնայած Պրոֆինտերնի անյերեւակալելի ջանքերին, ամստերգամցիներն այնուամենայնիւ կայրպացան անշտոել Ֆրանսիայի արհեստակցական շարժումը: 1921 թ. զեկտեմբերին Ֆրանսիայում կազմեց արհշարժման յերկու կենտրոն, հեղափոխական մեծամասնությունը—«Աշխատանքի Ունիտար Կոնֆեդերացիան», զորընդգրկում է 350,000 մարդ և համաձայնողական փորքամասնությունը—«Աշխատանքի Ընդհանուր Կոնֆեդերացիան»—250,000 անդամով: Բայր յերկրները փոսաիկանություններն ու ժանդարմերիան յեռանդով ոգնում են Ամստերդամցիներին, թույլ չտալով Պրոֆինտերնի ներկայացուցիչներին մասնակցելու արհմիությունները միջազգային համագումարներին և այլն: Մի խոսքով, փոխանակ կազմելու միասնական քակատ բուրժուազիայի դեմ կովելու համար, Ամստերդամը աչկարա կերպով կազմել է միասնական քակատ բուրժուազիայի հետ կոմունիզմի դեմ կովելու համար, այսինքն բանփոր դասակարգի զեւ կովելու համար:

Կապիտալի հարվածների տակ, ինչպէս նաեւ շնորհիւ իրենց զեղին զաւաճան—առաջնորդներէյ հիասթափելուն, բանփորական

մասսաները տարերայնորեն հեռանում են արհեստակցական միութ-
թյուններից: Իտալիայում արհմիությունների անդամների թիվը
կրճատվել է համարյա չորս անգամ, 1922 թ. հասնելով 700,000-ի:
Ֆրանսիայում $2\frac{1}{2}$ միլիոնից իջել է մինչև 600,000, Ամերիկայում և
Անգլիայում կրճատվել է 1 ու կես միլիոնով: Ամստերդամի ուսերն-
անընդհատ պահասում են, իսկ Կարմիր Պրոֆինտերնի ուսերը՝ ան-
ընդհատ աճում:

ԿԱՐՄԻՐ ՊՐՈՖԻՆՏԵՐՆԻ

2-ՐԴ ԿՈՆԳՐԵՍՆ

Ահա այսպիսի պայմաններում, 1922 թվի նոյեմբեր-դեկտեմբերին գու-
մարվեց Կարմիր Պրոֆինտերնի 2-րդ
կոնգրեսը: Դա հեղափոխական արհեստակցական շարժման մի ազ-
գու գեմանադարացիա յեր: 38 յերկրներից հավաքված էին 213
պատգամավորներ, ներկա յեր 61 կազմակերպություն: Հնայած
Պրոֆինտերնը քանակով դեռ քիչ էր Ամստերդամից (Պրոֆին-
տերնի 12 միլիոն բանվորների դեմ Ամստերդամն ուներ 15 միլի-
ոն), բայց դրա փոխարեն նա փորակով գերազանցում էր Ամ-
ստերդամին: Նա համախմբում էր պրոլետարիատի յամպոյնը հե-
ղափոխական կադրերը, փորոնք անընդհատ մեծանում էին^{*)}: Հա-
կառակ Ամստերդամի, փորք սահմանափակված և զլխավորապես

^{*)} Պրոֆինտերնի յերկրորդ կոնգրեսին, վերջինիս յապան
(հենարանը) կազմում էին սուսական արհմիությունների 5
միլիոն հեղափոխական բանվորները, Փրանսիական «Աշխատան-
քի Ունիտար Կոնֆեդերացիայի» 350,000 հեղափոխական բան-
վորները, փորոնք հանդես յեկան Պրոֆինտերնի հեռ ախալով
կերպով աշխատակցելու: Գերմանիայի «ազաա» միությունները
 $2\frac{1}{2}$ միլիոն կոմունիստական ուղղողիցիան, ինչոյեա Ֆիզիքական
և մտավոր աշխատանքի գերմանական միությունը (160,000
մարդ) և նախաստիների գերմանական միությունը, յտալական
կոմունիստական Փրակցիան Աշխատանքի կոնֆեդերացիայում և
հեղափոխական Փրակցիան «Սինդիկատների Ունիոնում», Անգլի-
կայում—մետաղագործների և յեռնագործների մի մասը, մի
շարք ուրիշ յերկրներում (Նորվեգիայում, Չեխո-Սլովակիա-
յում, Լեհաստանում, Հարավ-Սլավիայում, Իսպանիայում,
Հյուսիսային Ամերիկայում, Ալսաքիայում, Բուլղարիայում
և այլն) Պրոֆինտերնն ունի յը հաստատուն հիմնաքարը:

Յեկրոպայի չըջանակներով, Պրոֆինտերնը հանդիսանում է ինտարնացիոնալ բառիս բուն իմաստով: 2-րդ կոնգրեսում ներկայացված էլին աշխարհիս բոլոր մասերը. ե՛ր Այստերիպիան ե՛ր Հյուսիսային ու Հարավային Ամերիկան, ե՛ր մի շարք տախական յերկրներ, ե՛ր Յեկոպոսը: Արեմտյան իմպերիալիստներից ստրկացած Արեւելքը պատերազմի բնթացքում կարողացավ ստեղծել իր սեփական գործարանները և զաւոգները, ուրեմն և իր սեփական արհեստակցական կազմակերպությունները և Պրոֆինտերնի դեկաւարությամբ կամաց կամաց սկսեց իր կրկնակի պայքարը ստարէրիքիչա և իր սեփական բուրժուազիայի դեմ:

Յերկրորդ կոնգրեսում հիմնական տեղը բռնեց կազմակերպչական հարցը արհշարժացի մեջ: Այսպես որ յերկրորդ կոնգրեսը հաստատեց, զոր արհմիությունները պետք է կառուցել զեմսկրատական ցենտրալիզմի^{*)} հիմունքներով և միջ թե Փեդերալիզմի, մորոշելով, մոր չպետք է չափից ավելի ձգտել «միասնական միության», ինչպես մոր այդ ցանկանում են չեխո-սլովակյան բնկերները, մորոնք ստանձին արտադրական միությունները վեր և յին ածել հասարակ սեկցիաների՝ միջմիութենական միավորումներին կից: Յերկրորդ կոնգրեսը վնասակաւորեմ դեմ արտահայտվեց արիւմիությունների անցատելուն և կոմունիստներին ու հեղափոխական բանվորներին առաջարկեց ամեն կերպ կիրառել միասնական ճաւատի գործելակերպը, անդադար կովել Ամստերդամի դեմ և ամեն կերպ մերկացնել նրան: Իսկ յեթե ամստերդամցիները միություններից կը մտարեն հեղափոխական ոգւոգիցիան, այն ժամանակ հեռացրածներին անհրաժեշտ է կազմակերպել և միացնել մարտական հեղափոխական կազմակերպությունների մեջ: Յերկրորդ կոնգրեսը չեւտեց նաեւ հեղափոխական գործարկումների հսկայական նշանակությունը: Նա առաջարկեց ամեն կերպ ամբացնել գործարկումները և դարձնել նրանց իրեն հիմք և միտամանակ իրեն հզոր մարտական գործիք հեղափոխական շարժման համար:

Դեռեւս առաջին կոնգրեսից հետո Պրոֆինտերնը զանազան արտադրությունների մեջ ստեղծեց, այսպես կոչված, «պրոպագանդայի միջադպիսի կոմիտեներ», զորոնք ձգտում էլին միացնելու բոլոր յերկրները հեղափոխական արհմիությունների աշխատանքը

^{*)} Տես պրակ 9-րդ (Ի՞նչ է ասում պրոֆմիության կանոնադրությունը» բրոշյուրը:

և միաժամանակ նմանելու ներքուստ յուրաքանչյուր համապատասխան դեպքին միությունը : Որինակ՝ մետաղադործների պրոպագանդայի կոմիտեն աշխատանք էր կատարում բոլոր յերկրների մետաղադործներին մեջ : Բոլոր «պրոպագանդայի միջադպրին կոմիտեները» աշխատում էին Պրոֆինտերնի անմիջական գեկափարությամբ : Յերկրորդ կոնգրեսը փորձեց ավելի հետո գնալ և պրոպագանդայի և կոմիտեների փոխարեն ստեղծել—կարմիր ինտերնացիոնալներ ըստ արտադրությունների : Դրա հետ միասին, կոնգրեսին հարկե բոլորովին չէր հրաժարվում «միասնական ճակատի» համար պայքար մղելուց : Հեղափոխական արհմիություններն ստաֆփա նման պետք է աշխատեն ձգտելու մանկ Ամստերդամի գեկափարած դեպքին արտադրական ինտերնացիոնալների մեջ, փորպեզի նրանցից ամեն մեկին ներսում ազատութեն չարունակեն իրենց հեղափոխական աշխատանքը և պրոպագանդան, նմանեն նրան և մասսաներին դրավեն Պրոֆինտերնի կողմը :

ՊՐՈՖԻՆՏԵՐՆ ՅԵՎ ԿՈՄԻՆՏԵՐՆ .

Պրոֆինտերնի յերկրորդ կոնգրեսի ստաֆ գրված հարցերից առանձնապես յուրջ բնույթ էր կրում Զորք Կոմունիստական ինտերնացիոնալի հետ ունենալի փոխհարաբերությունների հարցը : Այդ հարցն ահա, թե ինչու ծագեց : Աշխատանքի Ունիտար Կոնֆեդերացիան, Ֆրանսիական հեղափոխական սինդիկալիստները, փորմնք ագնիարար, կոմունիստների հետ կողք կողքի կափում էին բուրժուազիայի դեմ, դեռ ևս իրենցից չէին կարողացել թոթափել Ֆրանսիական արհարժման հին նախադաշարմունքները, վախենում էին քաղաքական կուսակցության չափից ավելի ազդեցությունից : Նրանք հայտարարեցին, թե՝

— Կոմիտեներն մեզ կոչ է անում զինված առնառաքության խորհուրդների իշխանության և պրոլետարիատի գիկատառարայի համար կռիվելու : Մենք, ընդհանրապես, նրա հետ համաձայն ենք և այդ պայքարը մենք կը մղենք Ֆրանսիական կոմունիստական կուսակցության հետ միասին և պրոֆինտերնի գեկափարությամբ : Բայց մենք համաձայն չենք Պրոֆինտերնի կանոնադրության §11-ի հետ, փորտեղ առված և, թե Պրոֆինտերնի ներկայացուցիչը մտնում է Կոմիտեների բյուրոյի կազմի մեջ և ընդհակառակը : Մենք վախենում ենք, փոր հենց այդ ներկայացուցչության սպնությամբ

Կոմիտեները մեր ձեռքերը կը կապի, մեզ վրա ճնշում կը դորձադրի :

Այդ թերահավատութիւնը Փրանսիական հեղափոխական սինդիկալիստներէ մօտ մնացել և դեռևս նախապատերազմ շրջանից, յերբ նրանք հրաժարվում էին յենթարկելու իրենց համաձայնողական սոցիալիստական կուսակցութեաննրի զեկամարութեանը : Բայց ի հարկէ, պրոլետարիատի իսկական ավանդադրի և առաջնորդի, կոմունիստական կուսակցութեան վերաբերմամբ նրանք թերահավատութիւն չի կարող և չպետք և լինի : Ի՞նչ հարաբերութեաններ կարող են ունենալ Կոմիտեները ու Պրոֆիտները : Կոմիտեները ամբողջ աշխարհի կոմունիստական կուսակցութեաններէ միամբնութեան և զաւլիսամբն շտաբն և, վոր իր հզոր ձեռքով ուղղութեան և առկիւս և ամբողջ աշխարհի աշխատավորներէ բանակները կապիտալի դեմ պայքարի յե նստում : Արհեստակցական միութեանները-դրանք փոխանցող մեխանիզմ են՝ կուսակցութեանից զեկալի մասսաները, դրանք զործարանային պրոլետարիատի կազմակերպված և սերտորեն ձուլված շերտերն են, վորոնց միջոցով բանվոր դասակարգի կուսակցութեանը զեկամարում և աշխատավորներէ մնացյալ ամբողջ բաղամիջին մաստան (պարզագոյնութեան) : Կը նշանակէ Պրոֆիտներն ամբողջ աշխատանքը միայն այն ժամանակ հաջող կը լինի, յերբ նա ամբողջովին կընթանա 3-րդ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի զեկամարութեան տակ :

Յերբորդ կոնգրեսն հենց այդպէս ել վճռեց : Պրոֆիտներն և Կոմիտեներն անքակտելի միութեանը բուրժուազիայի դեմ կռիւլու գործում պետք և պահպանել : Իսկ ինչ վերաբերում է Փրանսիական ընկերներին, ապա, վորովհետեւ Աշխատանքի Ունիտար Կոնֆեդերացիան, այսինքն 350,000 հեղափոխականներէ միացումը խիստ ցանկալի և ոգտակար և բանվոր դասակարգի ընդհանուր գործի համար, ուստի և յերկրորդ կոնգրեսը ձեականորեն (արտաքրուստ) զիջում է անում Փրանսիական բանվորներէ հեղափոխական մասի սինդիկալիստական արադիցիաներին և նախապաշարմունքներին : Պրոֆիտներն կանոնադրութեան §11-ը հանձնում և, սակայն բուրժուազիայի դեմ միառին պաշտպանողական և հարձակողական կրօնիվ մղելու համար ստեղծվում է «Գործողութեան Կոմիտե», վորի կազմի մեջ մտնում են Կոմիտեներն և Պրոֆիտներն ներկայացուցիչները և ձուլում են այդ յերկու կազմակերպութեանները :

Այդ պայմաններն Աշխատանքի Ունիտար Կոնֆեդերացիան, բն-

դուռնեց և վերջնականապես մտալ արհմիությունների կարմիր խնտերնացիոնալի մեջ :

ՊՐՈՖԵՆՏԵՐՆԻ ՅԵՐԿՐՈՐԳԻ Կապիտալի առաջխաղացումն ամենայն թափով տարվում էր վոչ միայն ԿՈՆԳՐԵՍՍԸ (ՆՈՅՆՄԵՐ 1921-1922 թ. ալի 1923 թ. :

1922 թ. — ՀՈՒԼԻՍ 1924 թ.) Իտալիայում Ֆաշիստական զիկատուրա հաստատվելուց հետո , Փաշիստական հեղաշրջում և կատարվում . Բոլղարիայում , հետո Իսպանիայում նման հեղաշրջման փորձեր են անում . նույնը և Գերմանիայում : Կապիտալն ամենուրեք առաջ և խաղում աշխատավարձի և Տ-ժամյա բանվորական որվա վրա : Այսպես որինակ , Անգլիայում բանվորները 1923 թ. նորից կորցրին 160,000,000 ո . աշխատավարձ , փորը կապիտալիստները նրանցից կտրեցին :

Բայց առանձնապես ծանր ու անտանկելի յեր գերմանական բանվորական զանախարզի դրությունը : Ռուրի դրափումը Ֆրանսիացիների կողմից և գերմանական ժողովրդական անտեսության ճգնաժամը առաջ բերեց մարկի սրնթաց անկումն : «Պասսիվ զիմադրության» և Անտանտայի վրա կատարած իր բոլոր ծախսերը գերմանական բուրժուազիան աշխատում էր դնել գերմանական բանվորների վրա : Թանկությունն աճում էր , աշխատավարձը բախտանալու հետ ևր մնում նրանից , իսկ Տ-ժամյա բանվորական որվանից կամաց կամաց միայն հիշողությունն էր մնում : Կոմունիստական կուսակցության գեկալարությամը Գերմանիայում սկսվում և ուժեղ հեղափոխական խմորումն : Սկսելով Ռուրում գործադուլային պայքարով (մայիս 1923 թ.) և հունիսին տարածվելով ամբողջ յերկրում , 1923 թ. աշնանն այդ շարժումը բարձրանում և մի անսովոր , կատաղի ալիքով : Պրալետարիատի ույժերի համար կարմիր Սաքսոնիան դարձավ հենարան և հիմք : Բոցափառվում և քաղաքացիական պատերազմը , Գերմանիան իր Հոկտեմբերի նախորդակին էր : Սակայն այս անգամ պրոլետարիատին հաղթանակին հասնել չլիճակվեց : Գերմանական բանվոր զառախարզի պարտությանը բախտան չափով նպաստեց գերմանական կամունիստական կուսակցության անվճռական , վոչ յրիվ հետեղական վարքագիծը : Վերջինս «միտանական ճակատ» ստեղծեց ճախ սոցիալ-գեմոկրատիայի հետ , բայց փոխանակ այդ «միտանականությունը» սպասարթելու թե կոմունիստական և թե սոցիալ-գե-

մոկրատական բանվորական մասսաներին ղեկնելու նպատակով, նա դբադված էր պարբանտական խոսակցություններով: Հեղափոխական դործարկումներին կոմկուտակցությունը շատ թույլ կերպով ոգտագործեց՝ նրանց չուրջը հեղափոխական բանվորական մարտական խմբեր կազմակերպելու համար, այլ «ձախ» սոցիալ-դեմոկրատներն ամենավճռական րոպեյին նույնքան վախկոտ և դավաճան հանդիսացան, վորքան և աջ սոցիալ-համաձայնականները:

Գերմանական հեղափոխությունը ծանր պարտություն կրեց: Բանվորների գրոհից ուշքի չեկած կապիտալիստներն անցան կատաղի հակահարձակման, րտտ վորում արհմիությունների ղեկին առաջնորդներն ամեն կերպ ողնում էին րուրժուադիալին: Բանվոր դասակարգին հաղթելու ձգտումով տարված, ձեռնարկուները մասսայականորեն փակում են իրենց ձեռնարկությունները, վորի շնորհիվ Գերմանիայում 1923 թ. ղեկամբներին, ամեն մի 100 բանվորին բնկնում էր 60-70 դործադուրկ: Ռեյխստագի միջոցով անց և կացվում մի րբենք (վորն անցկացնելուն ամեն կերպ ողնում են սոցիալ-համաձայնականներն ու պրոֆբուրոկրատները) 8-ժամյա բանվորական րրվա վերացման և 9-10 և նույնիսկ 12 ժամյա բանվորական րրով փոխարինելու մատին: Միջին հաշվով սահմանվում և 60 ժամյա բանվորական շաբաթ, փոխանակ 48 ժամյալի, խիստ կերպով խուզվում են դործարկումներ իրավունքներն, ինչպես նաև բանվորական սոցիալական ապահովագրության միջոցներն ու իրավունքները: Բայց ամենից շատ աուժեց աշխատատարձը. 1923 թ. հոկտեմբերին Բերլինի բանվորը (վորն ամենից լավ վարձատրվողն էր, համեմատած Գերմանիայի մյուս վայրերի հետ) միջին հաշվով աշխատում էր շաբաթական մի դուլլարից պակաս, ախինքն այդ փողով կարող էր ղնել վոշ ափեկի մի ցեկտեր (3 փուլ 3 ֆունտ) ղեանախնձոր, վոր մեղ մոտ յեղած ղներով անում և 2 ո. 50 կոպեկ:

Հակոտակ իր կամքին ղերմանական բանվոր դասակարգը, մասնաված իր առաջնորդներից, դարձավ համաշխարհային շորեյկ-րբիխեր, վորովհետև պաշրարի այլպիսի յեկքը մյուս յերկրների րուրժուադիալի համար (ինչպես րբինակ, Լեհաստանի) ծառայեց իրրև հիմք՝ իրենց բանվորներին ևլ նման պահանջներ ներկայացնելու համար՝ աշխատավարձն իջեցնելու և բանվորական րրը յերկարացնելու նպատակով:

**ՊԱՅՔԱՐ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱ-
ՅԻՆ ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ
ՎՏԱՆԳԻ ԴԵՄ ՅԵՎ
ԱՄՍՏԵՐԴԱՄԸ**

Ռուրի գրավումն էլ ավելի պարզ
կերպով ցուցահանեց ղեկին Ամստեր-
դամի խեղճութունը: Յերբ Փրան-
սիական զորքը մտավ Գերմանիա
«ածուխ արդյունահանելու», յերբ ողի
մեջ վառողի հոտ զգացվեց, Ամստերդամցիները մատը մատին չը
խափեցին վրա հասնող վտանգի առաջն առնելու համար: Նրանք
մոչ միայն չորսուքեցին Փրանսիացիներին կողմից Ռուրը գրավելու
և գերմանական բանվորներին նորից խեղդելու դեմ, այլ սկսեցին
առ յերես ցույց տալ, թե իրր այլևս իմպերիալիստական մոչ մի
պատերազմ աշխարհի համար սարսափելի չէ: Ճիշտ է, Ամստեր-
դամի Հոտմի կոնգրեսը (1922 թ. ապրիլ), աչք խարելու համար
մի բանաձև ընդունեց, վերսով գինվորական դործադուլթյուններն
սկսվելու դեպքում անհրաժեշտ էր զանվում հայտարարել ընդհա-
նուր դործադուլ: Բայց բուրժուազիան, ի հարկե, բանաձևերից
չառ քիչ է վախենում, մանավանդ, յերբ այդ բանաձևերն ընդուն-
վում են աշխարհի «ապամիկ» կազմակերպության կողմից, ինչպիսին
Ամստերդամի Ինտերնացիոնալն է: Հապալյի խաղաղության կոն-
ֆերանսում (1923 թ.) ամստերդամցիներն առաջարկեցին կովել
նոր պատերազմների վտանգի դեմ... Եւսով կինեմատոգրաֆի ող-
նությամբ, իսկ 1924 թ. ամառը Ամստերդամի դործիչները հայ-
տարարեցին, թե «ընդհանրապես դեռ ևս չի տեղծվում մի աշխար-
հի կազմակերպություն, վեր ընդունակ լինի կովել պատերազմի
դեմ», իսկ մինչ այդ նրանք պատրաստվում են տարածելու միլիոն
բացիկներ պատերազմի սարսափներէ նկարներով և գրելու պատե-
րազմի դեմ մի շարք հատափոր գրքեր:

Այս բոլոր դառամյալ թուլամտությանը և բուրժուազիայի
ստաջ վախիտ քծնողությանը կարմիր Պրոֆինտերնը, յեղբայրա-
կան կոմկուսակցություններին հետ միասին հակադրեց մի յեռուն
հեղափոխական ենթադրա: Ռուրի բուրժուազիական օրերին նա ամ-
բողջ համաշխարհային պրոլետարիատին կոչ էր անում կովելու
գերմանական բանվոր զատակարգին կրկնակի ճնշումից ազա-
տագրելու համար՝ ազատագրելու հայրենի և Փրանսիական բուր-
ժուազիայից: Կոմիսներնի և Պրոֆինտերնի ղեկավարությամբ
Հեռանում և Ֆրանկֆուրտում կազմակերպվեցին կոմունիստների և
հեղափոխական արհմիությունների միջազգային կոնֆերանսներ,
մտրեղ Անտանտայի յերկրներին բանվորները գերմանական բան-
վորների հետ միասին քննում էին իրենց բուրժուական կառավա-

բութ յունները զեմ կալելու ծրագիրը: Ֆրանսիական կոմունիստներն ու սինդիկալիստները, չնայած իրենց կատավարության կատաղի հալածանքներին, այդ նույն Պրոֆինտերնի մասնակցությամբ Ռուրի որերին կատաղի կռիվ էլին մղում Պրանկարեյի բռնապետական քաղաքականության դեմ: Կարմիր Պրոֆինտերներ ունեցնաւ, ամեն որ հիշեցնում է բանվոր դատակարարին, վոր համաշխարհային բուրժուազիան պատրաստում է նոր թալաններ, նոր ալիերիչ իմպերիալիստական պատերազմներ, և վոր այդ վրատունից խուսափելու միակ միջոցն է տապալել կապիտալիստներին իշխանությունը և հաստատել պրոլետարիատի զիկտատուրա:

ԿԱՊԻՏԱԼԻ ԱՌԱՋՈՒՄԱՅՈՒՄՆԵՐԸ 1923 թ. վերջին և 1924 թ. սկզբին
ՄԱՆ ԹՈՒՂԱՅՈՒՄԸ: Համաշխարհային անտեսությունը
ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՇԱՐժՄԱՆ ՄԱԿԱՅԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏՆԵՐԻՆ ՀԱՅՈՂ-
ՎՈՒՄ ԵՎ ԿԱՐԿԱՏԵԼ ՊԱՌՈՎԱԾՔՆԵՐԻ

մի մասը, վերականգնել արտադրության առանձին ճյուղերը: Արեւմտյան բուրժուազիան, Ամերիկայի կապիտալիստներին հրամանատարության տակ, փորձում է համաձայնության գալ Գերմանիայի հետ ռեպարացիաներն (կոնտրիբուցիան) ստանալու նպատակով, բայց փոշ թե Ֆրանսիական զինվորները սղնդությամբ, այլ «լավ ձևով», սիրով, խաղաղությամբ «համաձայնության» գալով: Գերմանական բուրժուազիան զեմ չէր փորոշ զիջումներ անելուն, հույս ունենալով, վոր մեծ ոգուտով կը ծածկի իր վնասները գերմանական բանվորներից նոր հյուսիս քամելով: Վերջապես, Արեւմուտքի կապիտալիստներն հույս ունեյին ամբողջելու իրենց անտեսությունը Ս. Ս. Շ. Մ-ի հետ իրենց անտեսական հարաբերությունները վերականգնելու միջոցով: Ի վերջո, համաշխարհային անտեսության գրությունը լավանում է մի փոքր: Նվազում է զործագրելությունը, թուլանում է կապիտալի առաջնադասը^{*)}: Բանվորական մասսաները հաշվի չեն առնում այս գրությունը և ամենուրեք սկսում են անցնել հակահարձակման: Այդ հակահարձակումն սկսվում է զեմ ևս 1923 թ. գարնանը Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում և Ֆրանսիայում, և 1913 թ. վերջին և 1914 թ. սկզբին բնդգրկում է համարյա ամբողջ Յեվրոպան:

Այս բոլորի հետեանքով փոշ միայն Ֆրանսիական բանվորներին է հաջողվում հաճախելի, կարճատև հարձակներով շահել մի

չարք դորձագուրներ, ալի և գերմանական բանվոր դասակարգին հաջողութեամբ և 1913 թ. աշնան ջարդից վտարել կանգնել: Մարկի անկումը կանգ և առնում, և գերմանական բանվորն, առաջխաղաց-

*) Արդեն 1911 թ. վերջին սկսվեց նկատվել համաշխարհային տնտեսութեան ընդհանուր վիճակի բարելավումը և իր հետագա զարգացման հասավ 1923-24 թ.: Այդ և ցույց տալիս հետևյալ աղյուսակը (1923-24 թ. տվյալները բերված են բոլոր ընդհանուր վարդապի նյութերի): Թվերը ցույց են տրված միլիոն տոններով:

		Անգլիա	Ամերիկա	Ֆրանսիա	Գերմանիա
Ա ճ ու խ	1913	292,1	516,0	40,8	277,0
	1921	164,0	448,0	36,5	259,2
	1922	252,0	414,1	43,3	267,2
	1923	285,0	591,0	39,0	(62)
	1924	273,0	505,0	59,0	(120)
Չ ու զ ու ն	1913	10,4	31,2	5,2	19,0
	1921	2,1	16,0	3,4	7,5
	1922	4,8	30,7	5,1	6,5
	1923	7,4	40,0	5,3	4,4
	1924	7,4	31,0	7,5	8,2
Պ ո ղ ու տ	1913	7,6	31,8	4,6	18,6
	1921	3,7	16,8	3,1	9,0
	1922	5,8	33,2	4,5	9,0
	1923	8,5	44,9	5,0	5,9
	1924	8,4	37,8	6,9	8,5

Գերմանիայի նկատմամբ արդյունահանվող ածուխի քանակից դուրս և հանված թուխ ածուխը (ալի ժամանակ 1913 թ. համար համապատասխան թիվն է—190 միլլ. տոնն): Ընդհանրապես մի շարք յերկրներ զեռ ևս չեն հասել նախապատե-րազմյան չափին: Ավելացումը Ֆրանսիայում բացատրվում և կատարինգիայի միացմամբ:

ման անցնելով, հաջողեցնում է իր աշխատավարձը մի փոքր բարձրացնել: Այսպես որինակ, 1923 թ. ղեկավարեց—1924 թ. փետրվար ժամանակաշրջանում գործադուլ են հայտարարում Գերմանիայի մետաղագործները, Համբուրգի 80.000 գոկերները, բրմիադործները Լյուդվիգսհաֆենում, 1924 թ. մարտ-ապրիլ ժամանակամիջոցում՝ յերկաթուղայինները և վերջապես 1924 թ. մայիսին—Ռուսի լեռնագործները: Անգլիայում իշխանության գլուխ և անցնում (ճիշտ է, կարճ ժամանակով) Մակդոնալդի սոցիալ-համաձայնողական կառավարությունը, վերջ ամեն կերպ ոժանդակում էր ձեռնարկողներին, բայց և այնպես այդ էլ նպաստում է գործադուլային շարժման աճելուն (գործադուլ են հայտարարում գոկերները, մեքենավարներն ու հողափախները, տրամվայի ծառայողները և այլն):

Վերջան ավելի յե աճում, կենդանանում բանվորական շարժումը, այնքան ավելի յեն աճում արհմիությունների կարմիր Ինտերնացիոնալի հզորությունն ու ազդեցությունը: Վերջինս ավելի ու ավելի յե տիրապետում ու ղեկավարում բոլոր յերկրների բանվոր դատակարգի լայն մասսաների շարժումը, ուժեղացնում է իր սեկցիաները, միջադպիսի պրոպագանդայի իր կոմիտեները և սերտորեն կապվում է վերածնվող հեղափոխական Արևելքի հետ (Հնդկաստանի, Չինաստանի, Յապոնիայի), անց է կացնում կարմիր փոխադրողների խաղաղ-ովկյանյան կոնֆերենցիան:

ՌԵՖՈՐՄԻԶՄԻ ՔԱՅՔԱ— Այն 18 ամիսը, վոր բաժանում է ՅՈՒՄԼ: ԱՄՍՏԵՐԴԱՄԻ Պրոֆինտերնի 2-րդ կանգրեսը 3-ից— «ՁԱԽ ԹԵՎԸ»: ԱՄՍՏԵՐԴԱՄԼ ՅԵՎ «ՄԻԱՄԵԱ— ԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ»: ման չըջանն է, այլ և միջադպիսի ակֆորմիզմի անընդհատ քայքայման չըջանը: Իրենց անկման մեջ Ամստերդամի առաջնորդներն հասնում են այն աստիճանի, վոր Գերմանիայում որինակ, ըստ ելուժյան դառնում են Փաշլիզմի ձախ թեր: Դա, ինչպես նաև կոմունիստական ագիտացիայի և պրոպագանդայի (խտըով և գործով) աճումը բանվորական լայն չըջաններում առաջ է բերում մի խոր թերում, նրանց աչքերն սկսում են բացվել և նրանց մասսաներով սկսում են հեռանալ իրենց ղեղին առաջնորդներից: Մասսաների խմորումը Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի մեջ առաջացնում է ներքին պայքար: Առաջ է գալիս այսպես կոչված «ձախ թեքը», վորի ղեկավարն է փոխադրողների առաջ-

նորդ Եղղո Ֆիմմենը և հենվում է նաև անգլիական արհմիությունների վրա: «Ջախ թեն» ի հարկե դեռ ևս չունի կարմիր արհմիությունների հեղափոխականությունը. նա մոլորվում է Խորհրդային իշխանությունը, բայց ցանկանում է, վոր նա լինի ԽՍՀՄ-ում և մոչ իրենց մոտ: Բայց և այնպես, նա թեկուզ խոսքերով, ճշգրտում է միասնական ճակատ հաստատել հեղափոխական արհմիությունների հետ, նպատակ ունենալով միասին պայքարել կապիտալի դեմ:

Ռուբի 1923 թ. դարնան դեպքերը շարժեցին դեղին միությունները մեջ մտնող բանվորները մի նշանակալից մասը: Դեղին առաջնորդների դավաճանությունն այնքան արագ կարճ ժամանակում բանվորների լայն մասսաների ճնշման տակ 1923 թ. մայիսի վերջին Բերլինում հրավիրված փոխադրողների միջազգային կոնֆերենցիան, վորի նախագահը նույն Եղղո Ֆիմմենն էր (Խորհրդային Ռուսաստանի արհմիությունները առաջին անգամ հրավիրվեցին այդ կոնֆերենցիային), վճռեց ստեղծել ամբողջ աշխարհի փոխադրողների միասնական ճակատ, վորպեսզի միասին կռվեն հասունացող նոր իմպերիալիստական պատերազմի վտանգի դեմ: Վճռվեց նախահանդիստ ունեցող քաղաքներում, հանդուցյալին և կարևոր յերկաթուղային կենտրոններում ստեղծել հատուկ հսկիչ հանձնաժողովներ, վորոնք կարիք յեղած դեպքում կարողանային դադարեցնել ազմական ամեն տեսակ պիտույքների, ուտելիքի մատակարարումը, դադարեցնել դորքի փոխադրությունը և այլն, ստեղծել միջազգային ղործողության կոմիտե և հակաֆաշիստական ֆոնդ: Բաւրժուալիայի դեմ կռվելու համար միջազգային բանվորական շարժման հեղափոխական ուժերի միացման գործում դա մի խոշոր առաջադիմություն էր, մտնովանդ, վոր տրանսպորտը կապիտալիստական տնտեսության տնտեսական կենտրոնական նյարդերից մեկն է:

Սակայն, Ամստերդամի Ինտերնացիոնալն անմիջապես ահապանդ հեղեցրեց: Փոխադրողների Բերլինի միջազգային կոնֆերենցիան սպառնում էր յուրջ կերպով խախտելու համաձայնողականների պղկցությունը: Անմիջապես սկսվում է սարսափ կոնֆերենցիայում քնդունած յուր մորոշումների նկատմամբ: 1923 թ. հուլիսին Ամստերդամի Ինտերնացիոնալն հայտարարում է, թե նա ճիշտ է համարում փոխադրողների միջազգային կոնֆերենցիայի յուր մորոշումները պատերազմի դեմ պայքարելու, ռեակցիայի և ֆաշիզմի դեմ կռվելու մասին, վոր ինքն էլ կողմնակից է միաս-

նուկան ճակատին, բայց միայն մի փոքրիկ պայմանով. գիտեք ինչ, անհրաժեշտ է, վոր խորհրդային միություններն ու Կարմիր Պրոֆինտերնը գործով ցույց տան, թե իրենք միասնականության են ձգտում, իսկ դրա համար՝ գաղափարները ամեն մի պայքար Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի դեմ և ընդունել նրա ծրագիրը: Հեղափոխական արհմիությունների համար նման «միասնական ճակատ» հաստատելու մասին խոսք անգամ չլինել չի կարող: Կարմիր Պրոֆինտերնը իր գաղափարներն ու սկզբունքները նրա համար չկոփեց քաղաքացիական պատերազմի բոցերում, հեղափոխության հնացում, վարպետի անխառնակ կերպով անձնատուր լինի Ամստերդամցիների վողորձածությանը: Այսպիսով, համաձայնականները նորից քանդեցին միասնական ճակատը, վորի առաջին քայլն էր հանդիսացել փոխադրողների միջազգային կոնֆերենցիան:

Միասնական ճակատը քանդելու գործը շարունակվում է, Ամստերդամը մերժում է միասնական ճակատի մասին յեղած աչքն բոլոր առաջարկությունները, վոր մի քանի ամիս անց նրան անում են Պրոֆինտերնը և Հ. Ա. Մ. Կ. Խ. -ն (1923 թ. դեկտեմբերին, Հաագայի կոնֆերենցիային և այլն): Ամստերդամն ամեն կերպ հակառակվում է խորհրդային միություններին ղեկին արտադրական ինտերնացիոնալների մեջ ընդունելուն (ընդունվել հաջողվում է միայն «Սնդիկ և Համի» Համամիութենական Միությանը): Վերջապես, Ամստերդամցիները շարունակում են հեղափոխականներին վտարել ղեկին միություններից:

Ներքին հակառակժյուններից պառակտված քանդորական լայն ժողովների առաջ ավելի ու ավելի մերկացրված և նրանց կողմից յբված, արհմիությունների Ամստերդամի Ինտերնացիոնալն ավելի ու ավելի արագությամբ ղեպի անկումն է գնում:

ԿԱՐՄԻՐ ՊՐՈՖԻՆՏԵՐՆԻ Պրոֆինտերնի 3-րդ կոնգրեսին
3-րդ ԿՈՆԳՐԵՍՈՒ
(1924 թ. հուլիսին) թե՛ Ամստերդամը և թե՛ Պրոֆինտերնն ունեյին համարյա հավասար (քանակով) ույթեր—10—ական միլլիոն ամեն մի կողմից: Բայց այն ժամանակ, յերբ Ամստերդամը առաջվա պես մնում էր միմիայն իրեն յեվրոպական ինտերնացիոնալ (նրա կազմի մեջ մտնող 22 յերկրներից 19—ը յեվրոպական են), պրոֆինտերնը վտարով պինդ կանգնած Արևելքում, ինչպես նաև ամբողջ աշ-

խարհում, նրան հաջողվեց համախմբել 49 յերկրների առանձին միություններ, փոքրամասնություններ և խմբեր^{*)} :

Ըստ Պրոֆինտերնի 3-րդ կոնգրեսին ներկայացրած Գործըլլա-րոյի հաշվետվության, «յեթև վերդնելու լինենք ստալել խոչոր յերկրները, վորոնց բանվորական շարժումը վճռական գեր և խաղում Անգլիա, Գերմանիա, Միացյալ Նահանգներ, Իտալիա, Եսպանիային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն և Յապոնիա), տպա մենք կը տեսնենք հետևյալ պատկերը. Գերմանիայում մեր ուլթերը հավատար են, Ֆրանսիայում մենք ունենք ապիլի, քան կազմակերպված բանվորները (50 տոկոսը, Իտալիայում—50 տոկոսը, Ռուսաստանում—100 տոկոսը : Միացյալ Նահանգներում մենք պայքարում ենք Գոմպերսի հետ, Ամստերդամի ինտերնացիոնալը Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում չառ քիչ ազդեցություն ունի, այն ինչ Պրոֆինտերնի ազդեցությունն այնտեղ տարածվում և մոտ 2 միլիոն բանվորների վրա : Յապոնիայում ամստերպամցիները գետ նոր են կապեր հաստատում, այն ինչ մենք այնտեղ բախական պինդ նստած ենք : Ան-

*) Բացի վերևում հիշված 22 յերկրներից, վորտեղ մենք մեր կազմակերպություններն ունենք, Պրոֆինտերնը կապված է հետևյալ յերկրների հետ՝ ԽՍՀՄ-ի հանրապետությունների, Միացյալ Նահանգների, Բրազիլիայի, Չիլիի, Պերույի, Ռուսալվայի, Մեքսիկայի Իբրանդիայի, Հնդկաստանի, Ալբանալիայի, Հունաստանի, Ֆիլիպպյան կղզիների, Կուբայի, Պորտուգալիայի, Յեգիպտոսի, Յավայի, Յապոնիայի, Զինաստանի, Կորեայի, Լիտվայի, Եստոնիայի, Պարսկաստանի, Արգենտինայի, Տաճկաստանի, Նորվեգիայի, Ֆինլանդիայի, Ալժիրի, Թունիսի : Պրոֆինտերնի կառուցվածքի, լինչպես և աշխատանքի բարդությունն այն է, վոր նրան են հարում վուչ միայն ամբողջ կազմակերպություններ, այլև փոքրամասնություններ, առանձին միություններ և խմբակներ :

Պրոֆինտերնին հարող բոլոր կազմակերպությունները կարելի չե բաժանել հետևյալ խմբերի. 1. Յերկրներ, վորոնց ընդհանուր-արհեստակցական կենտրոնները հարում են Պրոֆինտերնին, ԽՍՀՄ (6,400,000), Ամստրալիա (400,000), Յեգիպտոս (50,000), Եստոնիա (25,000), Պարսկաստան (25,000), Յավա (27,000), Զիլի (150,000) : 2. Յերկրներ, վորտեղ ունիորմիտական կազմակերպություններին զուգընթաց գոյություն ունեն նաև հեղափոխական կազմակերպություն-

ԿՈՐԶԻ ԴՈՌԻԵՍԻ ՊԼԱՆԸ: Դոուեսի պլանի հետ անհրաժեշտ է դաման կոխվ մղել,—այսպես վորոչեց կոնգրեսը: Ի՞նչ է այդ պլանը: Պատերազմը վերջանալուց հետո, 1919 թվին Անտանտան Գերմանիայի վրա դրեց մի չլաված կոնտրիբուցիա՝ 375 միլիարդ մոսկե մարկ: Վարդապի բմբոնել այդ գումարի հրեշային մեծաթյունը, պետք է ի նկատի ունենալ, վոր ամբողջ աշխարհում մոսկե պաշարը կազմում է վոչ ափսիս, քան 50—60 միլիարդ մոսկե մարկ: Գերմանիան, ի հարկե, այդ բոլորը վճարել չէր կարող: Չոգնեց նաև այն, վոր Ֆրանսիական զորքերը գրավեցին Ռուրը, Գերմանիայի կարևորագույն անտեսական շրջանները (1923 թվին): Ահա այդ ժամանակ հրապարակ լեկավ «Դոուեսի պլանը»: Նրա միտքն այն է, վոր Գերմանիային ժամանակ է տրվում րեպարացիաները (կոնտրիբուցիան) վճարելու համար (հետաձգվում է ժամկետը), և բացի դրանից, իր արդյունաբերությունն ամբողջում է ժամկետը), և բացի դրանից, իր արդյունաբերությունն ամբողջում է ժամկետը), և բացի դրանից, իր արդյունաբերությունն ամբողջում է ժամկետը), և բացի դրանից, իր արդյունաբերությունն ամբողջում է ժամկետը», Անտանտան իրավունք է ստանում խառնվելու Գերմանիայի ամբողջ տնտեսական կյանքին, փաստորեն Անտանտան կապում է նրա ձեռքն ու վտաք է Գերմանիան, իհարկե, մեծ ոգուտով կը վճարի իրեն ներկայացրված հաշիվը:

Համաձայն Դոուեսի պլանի՝

1. Տրանսպորտը տարեկան կը տա 250 միլիոն մոսկե մարկ հարկ:
2. Փայտախրատն քնկերությունը, վորին անցնում են Գերմանիայի յերկաթուղիները (քնկերություն մեջ մեծամասնությունը Անտանտայի նշանակած մարդիկն են) յերկաթուղուց կը քերթի 660 միլիոն մարկ տարեկան:
3. Հարկերի միջոցով Գերմանիայի քնդհանուր բյուջեյից գուրս կը քաշի 1,250 միլիոն մոսկե մարկ:
4. Ամբողջ գերմանական արդյունաբերությունը կը համարվի Անտանտայի մոտ իրրե գրավ. դաշնակիցների բացարձակ տրամադրության տակ են լինելու մաքսային տուրքերը, գարեջրի, ծխախոտի և չաքարի արդյունաբերությունը. քնդհանուր տոմամբ, արդյունաբերությունը հնարավորություն կը տա գուրս քաշելու 300 միլիոն մոսկե մարկ:

Այս բոլորը միասին խոստանում է տարեկան մի կլորիկ գումար—2,460 միլիոն մոսկե մարկ: Վերջին հաշիվով այն է գուրս

դալիս, վոր Գերմանիան տարեկան պարտավոր է վճարելու այն բոլորը, ինչ վոր նա Հարկերի միջոցով կարող է քամիլ ազդարնակութիւնին, բացի այն մի փոքր պումարից, վորն անհրաժեշտ է կառավարութեանը իր ներքին ամենաանհրաժեշտ ծախսերը ծածկելու համար:

Այդ հարկերն ո՞ւմից պիտի պլոկեն: Ամենից առաջ, ի հարկէ, աշխատավորներէ: Գերմանական կապիտալիստներէց հազիւ պանծիլ այդ բոլորի մեկ ութերորդ մասը: Այն ել գերմանական բուրժուազիան ձգտում է, թե՛ իր վնասները և թե՛ վճարումները, գցել գերմանական բանվորներին ուսերի վրա, իսկ դա նշանակում է բանվորական սրվա նոր յերկարացում և կրճատման առանց այն ել սոված աշխատավարձի: Արդեն սկսվել է յերկաթուղայինների մասնաշախկան կրճատումն: Նրանց թիվը 936,000-ից պետք է իջնի 793,000, —143,000-ը պետք է փոխի չարտվեն:

Անհրաժեշտ է, ասում է Յորդ կոնգրեսը, ամբողջ աշխարհի բանվորներին յայն մասսաներին գրավել Դոուեսի պլանի դեմ պայքարելու գործին, վորովհետեւ այդ պլանը կյանքի մեջ կիրառելը, «այդ ստոր դավադրութեան իրականացումը կը նշանակէ վոչ միայն գերմանական բանվորներին կուլի դարձնել, այլև կը նշանակէ իջնիլ բոլոր յերկրներին, և ամենից առաջ Անտանտայի յերկրներին բանվորներին կենսական մակարդակն ընդհանրապէս»^{*}):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՈՐ-

ԾԱՐԿՈՄՆԵՐԻՆ

«Ուշագրութեան գործարկումներին, հեղափոխութեան այդ վստահելի հենարաններին», — հայտարար-

ւոյց Պրոֆինտերնի յերկրող կոնգրեսը: Հենց հեղափոխական բանվորական ստորին շերտերն ընդգրկող գործարկումների շուրջը կը հաջողիլ կոմկուսակցութեանը կազմակերպելու բանվորական յայն մասսաներին և նրանց առաջնորդելու դեպի վճռական ճակատամարտերի:

^{*}) Դոուեսի պլանը վոչ միայն կը նշանակէ պարան ձգել գերմանական բանվորի վզին, դա միաժամանակ նշանակում է, վոր Ամերիկան վճռականորեն խառնվում է յեվրոպական գործերին: Դոուեսն ինքն ամերիկական գէներալ է, Մորգանի տրեստի, Ամերիկայի անթագալիք հրամայողի մարզը:

Ամերիկան, վորն իր արտադրական ուժերի զարգացմամբ առանց այն ել աշխարհիս ամենահարուստ և ամենա-

Արեմուտքի յերկրներում գործարկումներ դեռևս չափ չէին
կան։ Կոմկուլապցությունն ու Պրոֆինտեռնի կողմնակիցները
նույնիսկ Գերմանիայում դեռևս բավականաչափ չեն ամրացրել
և ոգտագործել գործարկումներին, այնինչ դա կարևորագույն և
ստաֆուակարգ խնդիրներից մեկն է։ Յեթե Խորհրդային Միու-
թյան մեջ արհեստագիտականություններում գտնվում և գործա-
րանային պրոլետարիատի 100 տոկոսը, ապա բուրժուական յեր-
կրներում բանվորների հակայական մասսաներ դեռևս միու-
թյուններից դուրս են մնում։ Այսպես, սրինակ, Հյուսիսային Ա-
մերիկայի Միացյալ Նահանգներում 18 միլիոն բանվորներից
միայն 3 միլիոնն են միությունների մեջ։ Բանվորներին ներքե-
վից, ցածից արհեստակցական կազմակերպությունների մեջ
գրավելու լավագույն միջոցը գործարկումներն են։ Բացի դրա-
նից, այնտեղ, ուր դեղին առաջնորդներին հաջողվել և անջատել
արհեստագործը, ուր բանվորները ցրված են դեղին և կարմիր արհ-
եստությունների մեջ, այնտեղ գործարկումն ամենալավ միջոցն է
ցածրից բանվորներին ի մի ձուլելու, դեղին առաջնորդների ազ-
դեցության տակից նրանց դուրս կորզելու և Կոմունիստական
կուսակցության հետևից տանելու համար։ «Ահա թե ինչու մո-
ւակա ժամանակաշրջանում Պրոֆինտեռնի կողմնակիցները կա-

հզոր յերկիրն էր, 1914—1918 թ. թ. իմպերիալիստական
պատերազմի ժամանակ անասելիորեն վատտակեց ի հաշիվ
Յեվրոպային տված ռազմական պաշարեղենների։ Յեթե պա-
տերազմից առաջ Միացյալ Նահանգները Յեվրոպային պարտք
էյին հինգ միլիարդ դոլլար, ապա պատերազմից հետո
Յեվրոպան պարտք է Միացյալ Նահանգներին 11 միլիարդ
դոլլար։ 1924 թվին Միացյալ Նահանգներն իրենց մոտ կենտ-
րոնացրին ամբողջ աշխարի վոսկու պաշարի կեսը (9 միլիարդ
դոլլար)։

Գյուղատնտեսության մեջ Ամերիկայի մասն և կազմում
ցարենի համաշխարհային բերքի մեկ քառորդը, հաճարի մեկ
յերրորդը, յեզիպտացորենի մոտ յերեք քառորդը։

Ամերիկական արդյունաբերության հզորությունը կա-
րող են պատկերացնել հետևյալ թվերը. ներկայումս ամբողջ
աշխարհում հաշվում է մոտ մի միլիարդ աշխատունակ ադ-
աքանակություն, իսկ մեխանիկական շարժիչների (двигате-
лѣй—մեքենաների) հզորությունն ամբողջ աշխարհում հաշ-
վում են 5 միլիարդ ուժ։

բեւարդույն խնդիրն և լինելու՝ պայքարել զործարկութեամբը նվաճելու համար»։^{*)}

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒ- Գործարկումներէ միջոցով պետք թօնոններ, ՀԻՄՆՎԱԾ և կովկէ արհաւիրքման համարա-
ԳՈՐԾԱՐԿՈՄՆԵՐԻ ՎՐԱ: կանութիւնը վոչնչացելու համար, պիտի ձգտել իրականացնելու այն լուծուզը, վոր դեռևս Գրոֆ-
ինտերնի առաջին կոնգրեսն ևր առաջադրել։ «Մի ձեռնարկու-
թյան, մի արտադրութեան մեջ—մի միութիւն»։

Մինչև որս ունեցործիւններն ուժեղ են նաև նրանով, վոր նրանք արհաւիրքմաբ բաժանում են ժանր, համարակաւն, մի-
միանց դեմ թշնամի միութիւններէ և, ոգտովելով նրանց առ-
րաձայնութիւններէց, կարողանում են իրենց ձեռքին պահել
ապրուկ տեղերը։ Դրան պետք և վերջ տալ։ Միացած առաջխա-

Ամբողջ յերկրագնդէ աշխատունակ ազգաբնակչութեան
^{1/16} -ըդը պատկանում և Միացյալ Նահանգներին, իսկ նը-
րանց արդյունաբերութեան շարժիչներէ ուժն համարաբ և
համաշխարհային նորմայի կեսին— $2\frac{1}{2}$ միլլիարդ մարդ-
կային ուշի։

Միացյալ Նահանգներն արդյունահանում են քարածուխի
համաշխարհային արտադրանքի 50%-ը, շուգունի մոտ 60%,
պողպատի արտադրութեան 60%-ը, պղնձի—60%-ը, ցինկի
47%, իսկ նավթի՝ նույնիսկ—72%-ը։

Միացյալ Նահանգներէ ավտոմոբիլներէ թիվը կազմում և
աշխարհիս ավտոմոբիլներէ 84,4%-ը, յերկաթուղները կազ-
մում են համաշխարհային ցանցի 36%, առևտրական նավա-
տորմիդը (վոր պատերազմից առաջ համարյա գոյութիւն
չունէր) կազմում և համաշխարհային տարողութեան (տոն-
նաթի) 25%-ը։

Վերջապէս Միացյալ Նախանգների ազգային յեկամուտը
յերկու և ավելի անգամ մեծ և Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Գերմա-
նիայի և Յապոնիայի ազգային յեկամուտներից միասին վեր-
ցրած։

Ամերիկական կապիտալիզմի արդյունաբերութիւնը, վոր
առեղծմեց պատերազմի հետեանքով, ստիպում և նրան կա-

^{*)} Այս, ինչպէս և հետագա չափերաների մեջ առնիմա են
3-ը կոնգրեսի վորոշումներից վերցրած ցիտատները։

զացող կապիտալին բանվոր դասակարգը հակադրելու յե իր հզոր արհեստակցական արտադրական ղեկիղիաները: Պրոֆինտերնի ձեռք կոնդրեսը կոչ է նում. «Վերականգնել ամբողջ արհեստակցական շարժումը (արտադրական սկզբունքի հիմունքով) և վոչ թե փորձել ստեղծելու ամբողջ յերկրի արհշարժումից կտրված տեղական արտադրական միություններ»: Նոր արտադրական միությունները մեջ պետք է մտցնել իսկական հեղափոխական բովանդակությամբ:

«Պայքար արտադրական միություններին համար, հիմնված դործարկումների վրա» — ահա ամբողջ հեղափոխական արհեստակցական շարժման լոգունը:

ՊԱՅՔԱՐԻ ԳՈՐԾԵԼԱՆԵՐՊԸ: Կոնդրեսը դեռ էր մի քանի դործնական միջոցներ կապիտալիստական յերկրներում, բանվոր դասակարգի կողմից մի վճռական հակա-առաջխաղացում ծավալելու համար, նրա պատակ ունենալով պաշտպանել Ց-ժամյա բանվորական որը վարտեղ կապիտալիստները խել էն և պայքարել ձեռք բերելու Ց-ժամյա բանվորական որ այնտեղ, ուր աշխատին դեռես չկա:

Բայց ինչպես պետք է կոչել: Կոնդրեսն ասում է, թե բուր-

տաղի կերպով նոր չուկաների հետեից բնկնել: Այստեղից է բղխում ամերիկական իմպերիալիզմի աճումը, Ամերիկայի տենդորեն զինվելը (ամերիկական նախատորմը պատերազմից առաջ մի քանի անգամ փոքր էր անգլիականից, իսկ այժմ նրա հետ հավասարվել է):

Կիրառելով Դոուեսի պլանը, տալով Գերմանիայի փոխառության մեծ մասը, Միացյալ Նահանգներին հաջողից նշանակելու իր ներկայացուցչին բեպարացիաների գլխավոր կամիսար: Միացյալ Նահանգները փաստորեն իրենց թաթը դրել են գերմանական արդյունաբերության վրա, ձրդատում են Գերմանիան դարձնել իրենց գաղութը և վճարումներից ստանալ առյուծի բաժինը: Այսպես, ովկյանոսի այն կողմից դեպի Յեվրոպա յեն մեկնվում խոչընդոտյն Ֆինլանդական իմբերի, Մորգանի և կոմպանիայի գիշատիչ ձեռքերը, վորոնք Ամերիկայի ամբողջ կյանքն են վորոչում: Հենց այդ ձեռքերն են, վորոնք ողնում են յեվրոպական բուրժուազիային՝ իեղգելու գերմանական բանվոր դասակարգը:

ժողովրդային պետք է հենց իր զենքով հարվածել: Շատ լավ լսե-
րունելով, թե այժմ դատակարգային պայքարն ինչպիսի սուր
բնույթ է ուսացել, բուրժուազիան ամեն մի բանխորական գու-
ծադուլի վրա հարձակվում է բռնութեան իր ամբողջ ապստամբու-
ղորդներով, գաղանի վտտիկաններով, մամուլով և այլն: Նույն
ձևով և բանխոր դատակարգն անհրաժեշտորեն պիտի ստեղծի իր
գործադուլային պայքարի ռազմադիտությունը, նրա մեթոդներն
ու յեղանակները: «Պետք է յերեք չմոռանալ, վեր առանց պլա-
նի, առանց կենտրոնացրած ղեկավարութեան, առանց առանձին-
առանձին մասերը մի ուղղութեան տվող կամքի յեթարկելու կը-
սիվ գնացող բանակը յենթակա յե պարտութեան»:

Բանակին հարկավոր են լավ հետախույզներ: Կապիտալիստ-
ները շատ լավ տեղակ են բանխորական կազմակերպութեանների
գրութեանը, հետևապես՝ մեզ ել պետք է տնտեսական հակա-հե-
տախուզումն: Ձե՞ վոր «բանխորական մաստնների պայքարը ճիշտ
ղեկավարել կարելի չե միայն այն ժամանակ, յերբ մենք ծանոթ
ենք մեր հակառակորդների կառուցվածքին և ուժին: Զեռնարկա-
դական կազմակերպութեանների և նրանց սժանդակ մարմնե-
րների, մամուլի հետ ունեցած նրանց կապը, բանխորական լիզեր-
ների կաշատելու և անդարդակառնացնելու մեթոդների և յե-
ղանակների, բանխորական կազմակերպութեանների մեջ ձեռ-
նարկուների, գործակալների ստղոսկելու ձևերի մանրակրկիտ
կերպով ուսումնասիրութեանը հանդիսանում է իրրե հիմնա-
կան նախադրման ձեռնարկուների զեմ հաջող պայքար մղելու
համար»:

Բանակն հազթում է, յեթե գրավում է յերկրի կարևորագույն
հանգույցային կետերը, կայարանները, բորձուրքները և այլ վայ-
րերը: Ժիշտ աշնպես ել, բանխոր դատակարգի և բուրժուազիայի
կովի մեջ ուժերը չպետք է ցրել, պետք է բուրժուազիային հար-
վածել նրա ամենախոցելի տեղերում, պետք է գրավել արդյունա-
բերութեան իշխող բարձունքները: Ուստի և Պրոֆինտերնի կոն-
գրեսն անհրաժեշտ է համարում «իր կոզմոնակիցների ուշագրու-
թյունը կենտրոնացնել աշխատանքի այն ճյուղերի բանխորնների
կազմակերպելու գործի վրա, վորտեք բուրժուազիայի զեմ մղած
բանխոր դատակարգի պայքարում կարող են վճռական դեր խա-
ղալ (արանսպրնո, լեռնագործութեան, մետալուրգիա, քիմիա-
կան արդյունաբերութեան, էլեկտրականութեան, դաղ, հեռա-
դիւր, ռադիո և այլն): Առանց այդ հիմնական արտադրութեանն-

բը նվաճելու, բանվոր դատակարգի պայքարը մատնված է անհաջողութեան» :

Բայց դա բավական չէ : Պետք է կարողանալ մի յերկրի ներսում լավ կազմակերպված հեղափոխական պայքարին տալ միջազգային թափ, ծավալ, պետք է սովորել միաժամանակ կռիվ հանել մի քանի յերկրների պրոլետարիատի : «Այդ նպատակով ջանկալի յե տեղծել խառն կոմիտեներ (Փրանս-գերմանական, դերմանո-լեհական, գերմանո-չեխական, Փրանս-իտալական, Ֆրանս-գերմանո-անգլիական, գերմանո-ուսական, ուսո-լեհական և այլն), վորոնց մեջ կը մտնեն արտագրութեան կարեւորագույն շարժելի բանվորները միասին կամպանիաներ և յեյույթներ կազմակերպելու համար» :

Կոնգրեսը կրկին անդամ հաստատեց այն ամբողջ վնասը, վոր տալիս են ոստայական կամ աղգային հատկանիշով կառուցված միութեանները (Ամերիկայում կառուցողների առանձին միութեաններ կան չինացիների համար, առանձին՝ սպիտակների, առանձին՝ անգլիացիների և առանձին գերմանացիների համար), վորովհետեւ դա բաժանում է ջրում և բանվոր դատակարգի ուլթերը և ձեռնու յե միայն բուրժուազիայի համար : Մասնավորապէս ի նկատի ունենալով, վոր Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում «սպիտակ արհմիութեանները նեղը բանվորներին իրենց շարքերը չեն ընդունում, կոնգրեսն հնարավոր համարեց, իբրեւ ժամանակավոր միջոց, թույլ տալ նեղերին իրենց համար արհմիութեաններ կազմակերպելու, միայն այն պայմանով, վոր նրանք անմիջապէս պայքարեն «սպիտակ» արհմիութեանների հետ միանալու ոգտին» :

Մի ամբողջ շարք յերկրներում, ինչպէս, որինակ՝ Ամերիկայում, եմիգրանտ բանվորները (ուրիշ յերկրներից յեկողները) չափազանց ծանր պայմաններում են գտնվում : Բուրժուազիան ճարպկորեն տեղացի բանվորներին լարում է յեկվորների դեմ, ոգտվելով նրանից, վոր քաղցած՝ եմիգրանտները պատրաստ են աշխատելու ամենացածր վարձով, և աշխատիով նվազեցնում է Ամերիկայի ամբողջ բանվոր դատակարգի աշխատավարձը : Այդ բուրժուազիայի խուսափելու լավագույն միջոցն է եմիգրանտներին արհմիութեանների մեջ գրավելը, նրանց մեջ աշխատանքներն ուժեղացնելը : Կոնգրեսը մատնանշում է, վոր եմիգրանտները, «այդ բոլոր «սարները» սովորաբար ավելի վատ իրավական պայմաններում են գտնվում, քան տեղական բանվորները, և բուրժուա-

զիանսն որանից ոգովում է թե՛ մեկի և թե՛ մյուսների աշխատավարձը պակասեցնելու համար: Զգայուն ու ուշադիր վերաբերմունքը դեպի ոտաբերիկը բանվորները պետք է հեղափոխական արհմիություններին համար լինի տարրական կանոն»:

ԱՅԼ ՀԱՐՅԵՐ: ԳԱՂՈՒԹ- Յերրորդ կոնգրեսն հետո կանգ է
ՆԵՐ ՅԵՎ ՄԵՏՐԱՊՈ- առնում Փաշիգժի դեմ պայքարելու,
ԼԻԱՆԵՐ: հետո կոոպերատիվների աշխատանքի վրա, վորպեսզի «բանվորական կոոպերատիվները դարձվեն պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի գենք», Գյուղացիական ինտերնացիոնալին ամեն կերպ աջակցություն ցույց տալու անհրաժեշտության, կանաչ, յերիտասարդության մեջ, ՄՈՊՐ-ի և միջազգային բանվորական ոգնության ասպարիզում աշխատանքներն ուժեղացնելու, պատերազմի վտանգի դեմ պայքարելու աշխատանքների վրա և այլն:

Անհրաժեշտ է վորքան կարելի չե լավ կազմակերպել արթնացող դադութային յերկրների, Արևելքի բանվոր դասակարգը: Անհրաժեշտ է այդ միությունները դորձնել հենարան յեվրոպական իմպերիալիզմից դադութային յերկրներն ազատելու նրապատկով պայքար մղելու համար, դադութներն իրենց մեռուապոլիսներից բաժանելու համար:

ՊԱՅԳԱՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ Բայց ի հարկե Պրոֆինտերնի 3-րդ
ԱՐ ՀԵՍՏԱԿՅԱԿԱՆ ՇԱՐԺ- կոնգրեսի հիմնական հարցը, նրա ու-
ՄԱՆ ՄԻԱՄՆԱԿԱՆՈՒ- շաղկրության կենտրոնն եր կազմում
ԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ: միջազգային արհչարժման միասնականության հարցը:

Կարմիր Պրոֆինտերնը միշտ ել ձգտել է միացնել ամբողջ աշխարհի բանվորների ույթերը կապիտալի դեմ կռվելու նպատակով:

Արհմիությունների անջատումը, վոր առաջ է դալիս ուհիւրմիտների դավաճանական գործելակերպից, չափազանց թուլացնում է պրոլետարիատի ազգայնականությունը, գրկում է նրան հնարավորությունից համաուրեն հանդես դալու առաջխաղացող կապիտալի դեմ: Ծիշտ է, ամտերգամցիները պատրաստ են հիմա յել միանալ Պրոֆինտերնի հետ, նրանք միայն Պրոֆինտերնին և հեղափոխական միություններին առաջարկում են մի շատ «հասարակ» պայման. նախապես հրաժարվել ամենայն հեղափոխա-

կանությանից և ընդունել համաձայնողական ծրագիր: Ամստերդամցիք աշգլխիս պայման դրին Վիեննայի կոնգրեսում (1924 թվին), յեր նրանց «ձախ թեր», ի գեմս անգլիական արհմիությանների, սկսեց պնդել Մոսկվայի հետ «միասնական ճակատ» հաստատելու վրա:

Ի հարկե, աշգլ տեսակետից Պրոֆինտերներ վոչ մի գիջումի չի ընդառաջի և իր պրոլետարական, կոմունիստական կոմպոզիցիոնը չի փոխի ուֆորմիստական թթուի հետ: Պրոֆինտերնի յերբարդ կոնգրեսը վորոչեց ամեն կերպ ուժեղացնել աշխատանքը բաժան-բաժան յեղած արհմիությանների բանվորական մասսաների մեջ, վորոչեպի «միասնական ճակատ» ստեղծվի յածից, գեղին առաջնորդների գլխի վրայով: Միաժամանակ յերբարդ կոնգրեսը վճռում և, վոր արդեն հասել և ժամանակը համաշխարհային արհաքածան միասնականությունը վերականգնելու հարցը սուր կերպով դնելու համար, գա նշանակում և՛ ժամանակն և գեղին Ամըտերդամի խորխրած բերդի վրա ավինամարտել դնալու:

— Յեկեք գումարենք արհմիությանները միջազգային միացման համադուժար: Թող ամեն մի յերկիր իր արհմիությաններում ընդգրկած բանվորների և ծառայողների թվին համեմատ պատգամավորներ առ: Դուք, ամստերդամցիներդ և մենք, կոմունիստներս, ադատորեն հանդես դանք մեր գաղափարներով և ծրագրերով, ու թող բանվորական լայն մասսաների պատգամավորները վորոչեն, թե ո՞ւմ հետ են: մեզ հետ, թե՞ ձեզ: Դեղին Ամստերդամի կողմն են, թե՞ Կարմիր Մոսկվայի: Հենց աշգլ միացման համադուժարումն ել պետք և ընտրվի արհմիությանների նոր միասնական Ինտերնացիոնալ: Ըստ վորում վորքրամանությունը պետք և յենթարկվի մեծամասնությանը, բայց աշգլ վորքրամանության բերանը փակել վոչ վոր չի կարող: «Միացյալ Ինտերնացիոնալ» ընտրելուց հետո յրվելու յեն թե՛ Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը և թե՛ Կարմիր Պրոֆինտերնը: Յեթե նոր Ինտերնացիոնալում մենք վորքրամանություն կազմենք, մեզ իրավունք ենք վերապահում աշգլ Ինտերնացիոնալի ներսում պաշարելու մեր գաղափարների համար:

Կարմիր Պրոֆինտերներ հարվածում և անվերպ, նա վախենալու վորչինչ չունի, և յայպես նա արդեն աթմս իր հետեից տանում և բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը: Յեթե նույնիսկ նա ժամանակավորապես վորքրամանություն կազմի, աշխուժենայիմ նա կարճ ժամանակում կը կարողանա նոր Ինտերնացիոնալի ներսում կատարած իր աշխատանքով բանվոր դասակարգն ամբողջո-

վին նվաճել : Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը տատանվում է հիմ-
քից, նա խախտու է և իր ուժերի վրա հավատացած չէ : Յեթե նա ա-
մեն կերպ կը խուսափի միացման կոնդրես հրավիրելուց, ապա դը-
րանով նա վերջնականապես կը մերկացնի իրեն ամբողջ աշխարհի
բանվոր դասակարգի առաջ : Ամստերդամցիները կոնգրեսին կը դը-
նան, թե չեն գիտ՝ միենույն ե, թե մեկ և թե մյուս դեպքում հար-
վածը նրանց համար կործանիչ կը լինի : Ընդհակառակը, Պրոֆին-
տերնի համախմբած կարմիր արհմիությունները, վորոնք կապիտա-
լի դեմ մղած կռիվներում արդեն կռիված են և նոր ուժեր են ստա-
նում անընդհատ նրանց շարքերը լցվող բանվոր դասակարգի նորա-
նոր հեղափոխական խավերից, վստահությամբ և հավատով են
նայում ապագային : Պնդելով միացման կոնդրես հրավիրելու մա-
սին, կարմիր Պրոֆինտերնը վոչ միայն չի հրաժարվում իր անհաշտ
հեղափոխական դործելակերպից, այլև հնարավորություն է ստա-
նում ցածրից հոգուտ միասնական ճակատի հսկայական կամպանիա
ծափակելով, քաշել նրա մեջ բանվոր դասակարգի ամենալայն խա-
վերը : Միասնական ճակատի համար նրա մղած ամբողջ պայքարը
լավագույն միջոցն է բոլոր յերկրների դեղին պրոֆըյուրոկրատ-
ներին վերջնականապես ջախջախելու, ամբողջ համաշխարհային
արհադրութեմը կոմունիզմի դրոշակի տակ համախմբելու համար :

Պրոֆինտերնի յերրորդ կոնդրեսը ընտրեց 17 հոգուց բաղկա-
ցած մի հատուկ հանձնաժողով, հանձնարարելով նրան նախապատ-
րաստել միացման կոնդրեսի գումարումը : Դրան ղուգընթաց կոն-
դրեսը վորոշեց, վոր մինչև այն ժամանակ, քանի դեռ ամստեր-
դամցիները հեղափոխական միություններին չեն ընդունի իրենց
բոտ արտադրության դեղին Ինտերնացիոնալի մեջ, միջազգա-
յին կարմիր պրոպագանդայի կոմիտեները պետք է գոյություն ու-
նենան : Բայց յեթե հեղափոխական արհմիություններին թույլ կը
արվեն դեղին Ինտերնացիոնալներին մեջ, հենց վոր այդ «բոտ ար-
տադրության Ինտերնացիոնալները կը համախմբեն բոլոր ուղղու-
թյուններին պատկանող արհմիությունները, հենց վոր հեղափո-
խական արհմիությունները հնարավորություն կունենան այդ ին-
տերնացիոնալներին ներսում պայքարելու իրենց զաղափարների հա-
մար, —պրոպագանդայի միջազգային կոմիտեները կը ցրվեն» :

**ՅԵԳԼՈ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐ-
ԶՈՂՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ :**

Միասնական ճակատի լուսնոգը
ամենից առաջ լայն արձագանք դառավ
Անգլիայի բանվորական մասնաճյուղի

մեջ: 1924 թ. աշնանը, Հուլիսի կայացած տրեկ-յունիսներին կոն-
գրեսին հրավիրվել էյին խորհրդային արհմիությունների պատ-
գամավորությունը, ընկ. Տոմսկու գլխավորությամբ: Նրանց
ցույց տվեցին վոդեորված ընդունելություն: Չնայած այն բանին,
վար կոնգրեսն իր աշխատանքի բոլոր հարցերի վերաբերյալ, ընդ-
հանուր առմամբ, ընդունում էր սեֆորմիստական վորջումներ,
բայց տրեկ-յունիսներին ղեկին առաջնորդները, բանվորական լայն
մասունների ճնշման տակ, ստիպված էյին վաղճունելու Պրոֆինսեր-
նի յերբորդ կոնգրեսի վորջումը ամբողջ աշխարհի արհմիություն-
ների միացման կոնգրես հրավիրելու մասին: Հուլի կոնգրեսը մի
վերջին անգամ ցույց տվեց, վոր Արեմուտքի բանվորների մեջ բա-
վականին աճել է Պրոֆինսերնի ազդեցությունը, ինչպես նաև ցույց
տվեց Ս. Ս. Հ. Մ. -ի հակայական դերը պրոլետարիատի միջադ-
պային պայքարի գործում:

Անգլիական պարլամենտի վերջին ընտրություններին կոն-
սերվատորները խոչոր հաջողություն ունեցան, նրանք ողտադոր-
ծեցին Մակդոնալդի համաձայնական կառավարությունն իրենց
կեղտառ նպատակների համար (Դուռեսի պլանը կիրառելու հա-
մար և այլն), իսկ հետո գոնից դուռս հանեցին: Անգլիայի բան-
լարական կուսակցության պարլամենտական պարտությունն ...
ընդհանուր վախկառությունը և անվճականությունը բայց են ա-
նում բանվորական լայն մասսաների աչքերը: Անգլիայում դասա-
կարգային այդ ինքնազիտակցության և դասակարգային պայքա-
րի սուր կերպարանք ստանալուն նպաստում է Բոլդուինի նոր կոն-
սերվատիվ կառավարության բաց ափաչկարառ սե հարյուրակային
և իմպերիալիստական քաղաքականությունը: Անգլիական պրո-
լետարիատի շարքերում հասունացող հեղափոխական առաջնիթա-
ցումներն արտահայտվեցին նրանով, վոր Անգլիայի տրեկ-յու-
նիսները յերբայրական պատգամավորություն ուղարկեցին Ս.
Ս. Հ. Մ. -ի արհմիությունների Գ-րդ համագումարին: Այդ պատ-
գամավորությունը բաղկացած էր տրեկ-յունիսների աչքի ընկ-
նող առաջնորդներից՝ Արտուր Պրեսկից, Բեն Տիլլետից, Բրամբ-
լից և սերիլներից, վորոնք անգլիական արհչարժման և Ամստեր-
դամի Ինտերնացիոնալի ձախ թեի գլուխն են կանգնած: Հենց այդ
համագումարումն էլ ստեղծվեց անգլո-խորհրդային կոմիտե:
Համաշխարհային արհչարժման միասնական ճակատ ստեղծելու
համար, միտսին պայքար մղելու համար, Անգլիայի բանվոր դա-

սակագրի և Խորհրդային Միության բանփոխների միջև սերտ ծուլումն, կապ հաստատելու համար մի քայլ եր արվեց :

ՎԵՐՋԻՆ ԱՄԻՍՆԵՐ 1924 թ. ընթացքում համաշխարհային սնունտությունը վերոջ չափով առավ գնաց, կապիտալիզմը մասամբ սմբացավ: Սակայն, քիչ թե շատ կայուն հալխատարակչության համեմու համար դեռ ևս շատ կա: Յեզբու-պական յերկրներում քարածուխ և յերկաթ ավելի քիչ և արդյու-նահանմում, քան պատերազմից առաջ: Առաջ գնացող Ամերիկան իրերի թեկադրությամբ աստիճանարար ստիպվում և Անգլիայի հետ կռիի դուրս դալու: Ակնհայանի կերպով մրցումն և կատար-վում գինվելու գործում ծովերի վրա իշխելու նպատակներով: Ա-մերիկան վործում և անտեսապես նվաճել անգլիական գաղութ-ները (Վանուան, Ավստրալիան), կատարվում և պայքար նավթի, վաճառքի շուկաների, հում նյութ ներմուծելու և արտահանելու համար: Չնայած արդյունաբերական վերելքին, Ամերիկայում կան 2 միլիոն գործազուրկներ: Վերջին տարիների ընթացքում առա-ջին անգամ յերևան յեկավ գործազրկությունը նաև դաժան Փի-նանսական ճգնաժամ ապրող Ֆրանսիայում: Գերմանական ար-դյունաբերողները առ ալժամ ոգտագործեցին Դուուեսի ծրագրի շահավետ կողմերը, ստացան վախաություն, 9 և 10 ժամ յա բան-վորական որ սահմանելու շնորհիվ աժանացրին իրենց աշխա-տանքները, ուժեղացրին նրանց վաճառքը: Սակայն այդ հաջո-ղությունների վերջն արդեն նկատվում և: Վորպեսզի Գերմանիան կարողանա ռեպարացիաները վճարել, նա պետք և շատ արտա-հանի, գերմանական եժան ապրանքների արտահանումը նշանա-կում և Անտանտայի յերկրներում սուր կերպարանք տալ արդյու-նաբերական ճգնաժամին և գործազրկությանը: Այս կախարդա-կան շրջանից յեւք չկա:

Ամենաժանրը Անգլիայի դրությունն և: Ամբողջ 1924 թ. ըն-թացքում յերկիրը գանվում եր արդյունաբերական բալականին ժանր ճգնաժամի մեջ: Անգլիական հզոր մանածագործական ար-դյունաբերությունը շարաթական աշխատում և չորս որ, գոմենի վառարանների մի նշանակալից մասը հանգած են, նավաշինարան-ները մեծ մասամբ չեն գործում: Բանվորի ռեալ աշխատավարձն իջել է*), գործազուրկների թիվը 1925 թ. սկզբին նորից և աճել,

*) 1924 թ. հուլիսին նվազագույնն Անգլիայում կապում եր

Հասնելով յերկու միլիոնի, դուրսից ժողովուրդը վատանում է նաև Հնարճիկ աշխատողների, վոր անդլիական գաղութներում արդյունաբերությունն արագորեն զարգանում է և, այդպիսով, անդլիական ապրանքների համար պահանջում են վաճառքի չուկաները, բացի դրանից Անգլիան ստիպված է համաշխարհային տիրապետության համար ծանր պայքար մղել Ամերիկայի հետ և Ֆրանսիայի հետ՝ հեղինակություն տիրապետությունն իր ձեռքում պահելու համար:

Պատահականություն չէ, ուրեմն, վոր անդլիական արհեստակցական շարժումը տատկանաբար ծախանում է: Հինգ անգլիական արեղ-յունիոններն են, վոր հանդես են դալիս իրեն նախաձեռնողներ արհեստակցական շարժման միասնականության պայքարում: Դասակարգային պայքարի տեմպն Անգլիայում աճում է: 1925 թ. հունվարին կայացավ անգլիական արհարժման հեղափոխական միությունների կայացումը: Այդ հեղափոխական միությունների շարժումը անգլիական արհարժմանների ձախ թևից նրանով է տարբերվում, վոր ամբողջովին կանգնած է կոմունիստական պրոպոգանդի վրա և արդեն կարողացել է իր շուրջն համալսմբել 600,000 մարդուց բաղկացած մի ակնածելի մասսա: Առաջին անգամ այս կոնֆերենցիայում հաջողից միացնել, ձուլել Անգլիայի արհարժման մեջ աշխատող բոլոր ցած ու ցրվ հեղափոխական խմբակների գործողությունները: Միասնական ճակատի լոգունդը, վորին յայնորեն ոգնում են անգլիական արեղ-յունիոնները, գառ-

նախապատերազմականի 170 տոկոսը, իսկ նույն տարվա դեկտեմբերին—181 տոկոսը: Մինչդեռ 1924 թ. հունվար-հունիս ժամանակաշրջանում Անգլիայում բանվորներին մի չաթաթվա աշխատավարձ է վճարված 560,900 ֆունտ ստերլինգ, իսկ 1924 թ. հունիս-նոյեմբեր ժամանակաշրջանում—աշխատավարձն իջել է մինչև 518,350 ֆունտի:

Ֆրանսիայում, Փարիզում 1924 թ. հունիսին ապրուստի նվազագույնը կազմում է նախապատերազմական մակարդակի 360%, իսկ նոյեմբերին—396 ու կես, իսկ բանվորի աշխատավարձը բոլորովին չի բարձրացել:

Միացյալ Նահանգներում 1924 թ. հունիսին ապրուստի նվազագույնը կազմում էր նախապատերազմականի 170,5-ը, իսկ 1925 թ. հունվարին—185%: (Աշխատավարձը բացառությամբ յերկաթուղայինների մոտ չնչին բարձրացման) չի բարձրացել. ընդհանրապես, շատ տեղերում (մանավանդ մանածագործական արդյունաբերության մեջ) իջել է 10-5-ով:

նում և ավելի ու ավելի ժողովրդական, բանվորական լայն մասսաներ դրավող, հետևապես և, ել վտանգավոր պահանջ ռեֆորմիստների համար։ Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը, 2-րդ Ինտերնացիոնալի հետ միասին, պատասխանեցին դրան սխառեմատիկ սարսուռ-ժով։ Անգլիական արեղ-յունիոնների պատգամավորութունը ճանապարհորդեց Խ. Ս. Հ. Մ.—ում և վերադառնալուց հետո առանց գունդավորելու պատմեց անգլիական բանվորներին, վոր ամբողջ բուրժուական մամուլը հնարած և սպիտակ դավադրականների տալածած «սարսուղները» Խորհրդային Ռուսաստանի մասին—կատարելապես սուտ են, վոր Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության բանվորներն ու գյուղացիները հրաշալի կերպով յուր յեն գնում առանց կապիտալիստների և կալվածատերերի, իրենք դանդաղորեն, բայց անչեղորեն վերականգնում են իրենց անտեսությունը, բարելավում են իրենց վիճակը, կառուցում են նոր սոցիալիստական հասարակություն։ Ի պատասխան դրան 1925 թ. հունվարին Ամստերդամի և 2-րդ Ինտերնացիոնալների զործադիր կոմիտեների միացյալ նիստը անգլիական ղեկավարային յետլիքին հայտարարեց—«սպառնալիք Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի սկզբունքներին (իմա՝ սպառնալիք միջազգային բալլիտագիայի շահեքին)։ Միաժամանակ անգլիական պատգամավորության վրա հարձակվեց ամբողջ միջազգային սոցիալ-դեմոկրատիան։

Ամստերդամի աջ և ձախ թևերի կոխը միմիանց դեմ խիստ սուր կերպարանք ստացավ 1925 թ. փետրվարին, Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի Գործկոմի լայնացրած նիստում։ Չախ թևը նորից պարտվեց։ Ամստերդամի հայտարարեց, վոր նա Հ. Ա. Մ. Կ. Խ.—ի հետ բանակցությունների մեջ կը մտնի միմիայն այն դեպքում և նրանից հետո, յերբ վերջինս առանց առարկության կը մտնի իր կողմի մեջ։ Այսպիսով, առ ալժամ—սպիտակ յեղնիկի հեքիաթը շարունակվում և։ Ամստերդամիք սոցիալներն պաշտպանում են բուրժուալիայի շահերը։

Սակայն միաժամանակության համար մղված կռիվում Խորհրդային արհմիությունները կարողացան մի շարք խոշոր հաղթանակներ տանել։ 1925 թ. ապրիլին Լոնդոնի կոնֆերանսում հաջողվեց ընդհանուր լեզու գտնել Մեծ Բրիտանիայի 4 ու կես միլիոնանոց բանվորական մասսայի և Խ. Ս. Հ. Մ.—ի արհեստակցականորեն կազմակերպված 6 ու կես միլիոն բանվորների միջև։ Այդ կոնֆերանսում Անգլիայի և Խ. Ս. Հ. Մ.—ի արհարժաման ներկայացուցիչնե-

րը միաձայն ընդունեցին մի ղեկավարացիա, վերով դատապարտում են Ամստերդամին և մանրամասներեն զարգացնում են պրոլետարիատի հեղափոխական-դասակարգային խնդիրները՝ միջազգային կապիտալի դեմ միասնական ճակատ ստեղծելու համար պայքարելու գործում։ Այդ նույն կոնֆերենցիայում ստեղծվեց Մեծ Բրիտանիայի և Խ. Ս. Ն. Մ. —ի արհեստագործական միացյալ խորհրդակցական կոմիտե. բացի դրանից, Ն. Ա. Մ. Կ. Խ. —ի կից ստեղծված և արտաքին հարաբերությունների համաձայնողով, վերի նպատակն և կազմակերպչորեն ձևակերպել այն բոլոր միջոցները, վոր ձեռք է առնում Ն. Ա. Մ. Կ. Խ. —ը միասնականության համար պայքարելու։

Կոնֆերենցիայի բոլոր վորոշումները ընդվեցին և ընդունվեցին անդլիական արեղ-յունիոնների հերթական համագումարում ։ Սկարբորոյում (1925 թ. սեպտեմբեր), վորտեղ ձախ թեր վճռա կանոնին դերակշռություն ստացավ։ Բացի միասնականության ող- ախն բանաձև ընդունելուց, կոնգրեսը առաջին անգամ արտահայտ- վեց ընդդեմ իմպերիալիզմի և դադութների ճնշման, ընդդեմ նոր պատերազմների վտանգի, ընդդեմ Գոուեռի պլանի և այլն։ Հեղա- փոխականացվող բանվորական մասսաների ճնշման առկ անդլիա- կան արեղ-յունիոնները դանդաղ, բայց հաստատուն կերպով չըր- ջրվում են դեպի ձախ։ Արդեն համագումարից առաջ կայացած անդլիական արհեստագործական փոքրամասնության կոն- ֆերանսը իր պատճոհմի շուրջն հավաքել էր 800,000 մարդ։

Այսպիսով, միասնական ճակատի գաղափարը աճում և սմբա- նում և վոչ միայն այն պատճառով, վոր անդլիական և խորհրդային արհմիությունների 11—12 միլիոնանոց բանակը նրա կողմն և։ Հո- դուս գրա յե աշխատում համաշխարհային կապիտալիզմի խորը ճգնաժամը և անկայունությունը, միասնականության կողմն և նաև արթնացող Արևելքը, վորը հզորապես շարժում և իմպերիա- լիզմի հիմունքները, միասնականության համար են աշխատում տմ- բողջ աշխարհի կոմիուսակցությունները։ Բոլոր յերկրների բան- վոր դասակարգի հիմնական մասսաները ավելի ու ավելի յեն հա- վաքվում Արհմիությունների Կարմիր Ինտերնացիոնալների դրո- շակների առկ։ Այդ դրոշակների և Կոմինտերնի ուղեցույց աստղի առկ, քայլ առ քայլ, կատաղորեն կովելով համաձայնականների և միջազգային բուրժուազիայի դեմ, վստահ ու համոզված ընթա- նում են բոլոր յերկրների կարմիր արհմիությունները ղեպի հա- մաշխարհային արհեստագործական միասնականության իրականացումը,

դեպի ճուրղման ու համախմբումը ամբողջ աշխարհի պրոլետարներին՝ հանուն կոմունիզմի պայքարելու համար :

ՄՏՈՒԳՄԱՆ ՀԱՐՅԵՐ

1. Մինչ 1914 թիվը արհարծման ի՞նչ միջազգային կենտրոններ կային և արդյո՞ք նրանք հեղափոխական էին :

2. Պատերազմն ինչո՞ւ քանդեց բանվորական և արհեստակցական շարժման միջազգային կապերը :

3. Միությունները պատերազմի ժամանակ արդյո՞ք կոչում էին կապիտալի դեմ :

4. Ի՞նչով արտահայտվեց համաշխարհային կապիտալիզմի հետպատերազմյան ճգնաժամը :

5. Ի՞նչով բացատրելի, վոր պատերազմի վերջնապուշ հետուրուն կերպով աճեց արհմիությունների անդաճներն թիվը :

6. Վորոնք են այն պայմանները, վոր նպաստեցին արհմիություններն Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի կազմակերպելուն :

7. Ի՞նչով և արտահայտվում դեղին Ամստերդամի աշխատակցությունը բուրժուազիայի հեա :

8. Ինչպես և յերր ծագեց Կարմիր Պրոֆինտերնը : Վո՞րն և նրա ծրագիրը :

9. Ի՞նչից առաջացավ և ի՞նչ հափեր ընդունեց կապիտալի առաջխաղացումը 1921—23 թվականներին :

10. Ամստերդամն ի՞նչպես նպաստեց կապիտալի առաջխաղացման հաջողությանը (մանավանդ Անդլիայում և Իտալիայում) :

11. Ի՞նչ և «միասնական ճակատի» գործելակերպը և ինչո՞ւ անհրաժեշտ և բանվոր դասակարգին :

12. Ի՞նչպես և ի՞նչու ամստերդամցիները քանդում են միասնական ճակատը :

13. Վորոնք են Պրոֆինտերնի յերկրորդ կոնգրեսի հիմնական վորոշումները :

14. Ի՞նչպես եր ընթանում կապիտալի առաջխաղացումը Պրոֆինտերնի յերկրորդ և յերրորդ կոնգրեսների մեջանկյալ ժամանակամիջոցում : Ի՞նչ նշանակություն ուներ Ռուրի գրավումը :

15. Ռուրի գրավմանը և նոր համաշխարհային պատերազմի սպառնացող վտանգին ի՞նչպես պատասխանեց Ամստերդամը և ի՞նչպես Պրոֆինտերնը :

16. Ինչո՞ւ Ամստերդամի մեջ առաջացավ «ձախ» թեև փոքրն և նրա ելու թյունը :

17. Ուժեղի ի՞նչ փոխհարաբերություն ունեյին Ամստերդամի ու Պրոֆինտերի միջև ընդհանուր 3-րդ կոնգրեսի ժամանակ :

18. Վերոհիմք ևն Պրոֆինտերի 3-րդ կոնգրեսի հիմնական փորձումները :

19. Ի՞նչ առաջ Պրոֆինտերի 3-րդ կոնգրեսը արձարժման միասնական ձևադրույթ մտախն :

20. Միջադպարին արձարժման միացման կոնգրես հրավիրելն արդյո՞ք նշանակում է, թե սլտի դադարեցնել կոնգրեսի օրհրդի հետ :

21. Ի՞նչ է անդր-սոստական գործողության կոմիտեն :

22. Ամստերդամի ի՞նչ վերաբերմունք ցույց տվեց միացման կոնգրես հրավիրելու առաջարկին :

23. Ի՞նչն է անխուսափելի դարձնում արձարժման միասնականության հաղթանակը :

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

В. ФОСТЕР—Водны раб. революции в 1918—21 г. г. Изд. Кр. Нов.

А. ЛОЗОВСКИЙ—Основные моменты развития международного профдвижения.

А. ЛОЗОВСКИЙ—Наша тактика в профдвижении.

А. ЛОЗОВСКИЙ—Мировое профдвижение до и после войны.

Изд. НКСТ.

Профсоюзы и фабзавкомы—Сборник, изд. Профинтерна.

Единый фронт в профдвижении—Сборник, изд. Профинтерна.

М. ТОМСКИЙ—К единству международного профдвижения.

В. ЯРОЦКИЙ—Профсоюзы СССР на Гельском конгрессе.

20.	Վիշնևիեցկի.—	«Աշխատանքի հաշմանդամների ապահովագրումը»	20
21.	«Կանոնադրության դործարկումներին և տեղկոմներին կից կուլտ-հանձնաժողովներին» . . .		5
22.	«Որինակելի կանոնադրություն բանակումբի, կարմիր անկյան և ֆիզ-կուլտի խմբակի» . .		25
23.	Սեմյուշկին.—	«Ակումբային աշխատանքի խնդիրները»	30
24.	Լ յ ա շ կ ու.—	«Գողերը»	5
25.	»	«Առաջին կարմիր դրոշը»	10
26.	Սպեբանսկի.—	«Տուբերկուլյոզը»	10
27.	«Յեկիր պայքարի, սորուկ դադութի», (ինսցենիր.) . .		10
28.	«Փոխոգնության դանձարկոններ կազմակերպման կարգը»		10
29.	Յ ա . Ֆ ի ն .—	«Ռուսաստանի արհարժման 20 տարին»	50
30.	«Պրոֆմիությունը և նրա անդամները», (ապագրվում է)		
31.	Ռոզենֆելդ.—	«Ինչու և ինչպես պետք է ուսումնասիրել արհարժումը»	20
32.	»	«Բանվորական առաջին միավորումները կապիտալիզմի արշալույսին»	20
33.	»	«Ինչպես առաջացան և ինչպես ելին աշխատում առաջին արհմիությունները»	70
34.	»	«Արհեստակց շարժումը մինչև 1914 թ.»	30
35.	»	«Արհեստախցական շարժումը համաշխարհային պատերազմից հետո» . . .	30
36.	»	«Արհեստակցական շարժումն Ռուսաստանում (1905—25 թ.)»	80
37.	»	«Ինչ է արհեստակց արտադրակ. միությունը, Արհմիությունը և կուսակցությունը»	15
38.	»	«Ամստերդամ և Մոսկվա»	35
39.	»	«Ինչ է պրոֆմիության կանոնադրութ»	55
40.	»	«Ինչ է հավաքական պայմանագիրը»	60
41.	»	«Ինչ է տալիս բանվ. աշխ. որենդիրը»	35
42.	»	«Ինչ է սոց. ապահովագրությունը»	40
43.	»	«Աշխատանքները բանակումբում»	
44.	»	«Պրոֆաշխատանքը գյուղում»	30
45.	«Պրոֆ դրագիտության դասագիրք»		

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳԼՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՂՆԵՐԻՆ ՁԵՂՁ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0945039

97

-50-

1926p.

ԳԻՆՆ Ե ՅՏ ԿՈՊ.

492

880